

Het samen plaatsen van broers en zussen in de jeugdzorg

Bente Jespers
Prof. dr. Johan Vanderfaeillie
Prof. dr. Frank Van Hoen
Vrije Universiteit Brussel

Steunpunt Welzijn, Volksgezondheid en Gezin
 Minderbroedersstraat 8 – B-3000 Leuven
 Tel 0032 16 37 34 32
 E-mail: swvg@kuleuven.be
 Website: <http://www.steunpuntwvg.be>

**STEUNPUNT
 WELZIJN
 VOLKSGEZONDHEID &
 GEZIN**

Publicatie nr. 2022/05
 SWVG-Rapport 05
 Titel rapport: Het samen plaatsen van broers en zussen in de jeugdzorg
 Promotor: Prof. dr. Johan Vanderfaeillie¹
 Copromotor: Prof. dr. Frank Van Holen¹
 Onderzoekers: Bente Jespers¹
¹Vrije Universiteit Brussel (VUB)

Dit rapport kwam tot stand met de steun van de Vlaamse Overheid. In deze tekst komen onderzoeksresultaten van de auteur(s) naar voor en niet die van de Vlaamse Overheid. De Vlaamse Overheid kan niet aansprakelijk gesteld worden voor het gebruik dat kan worden gemaakt van de meegedeelde gegevens.

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt zonder uitdrukkelijk te verwijzen naar de bron.

No material may be made public without an explicit reference to the source.

Het consortium SWVG

<i>Deelnemende instellingen - Dagelijks bestuur</i>	
KU Leuven	
· LUCAS, Centrum voor zorgonderzoek en consultancy	Prof. dr. Anja Declercq
· Instituut voor Sociaal Recht	Prof. dr. Chantal Van Audenhove
· HIVA - Onderzoeksinstituut voor Arbeid en Samenleving	Prof. dr. Johan Put
	Prof. dr. Tine Van Regenmortel
UGent	
· Vakgroep Volksgezondheid en Eerstelijnszorg	Prof. dr. Ann Van Hecke
· Vakgroep Marketing, Innovatie en Organisatie	Prof. dr. Paul Gemmel
· Vakgroep Bestuurskunde en Publiek Management	Prof. dr. Bram verschuere
Vrije Universiteit Brussel	
· Faculteit Psychologie en Educatiewetenschappen	Prof. dr. Dominique Verté
Universiteit Antwerpen	
· Faculteit Sociale Wetenschappen	Prof. dr. Koen Decanq
<i>Partnerinstellingen</i>	
Universiteit Hasselt	
· Faculteit Geneeskunde en Levenswetenschappen	Prof. dr. Piet Stinissen
Thomas More Hogeschool	
· Unit Mens & Welzijn	Dr. Peter De Graef
Arteveldehogeschool	
· Sociaal Werk	
Hogeschool Gent	
· Onderzoekscentrum 360° Zorg en Welzijn	
UC Leuven-Limburg	
· Research & Expertise - Expertisecentrum Health Innovation	
Karel De Grote hogeschool	
· Onderzoek en maatschappelijke dienstverlening	
Hogeschool PXL	
· Expertisecentrum PXL Social Work Research	
Odisee co-hogeschool	
· Studiegebied Sociaal-Agogisch Werk	
KeFor	
· Kenniscentrum Forensisch Psychiatrische Zorg	
<i>Coördinatie en secretariaat</i>	
Coördinator SWVG	Dr. Kathleen De Cuyper
Administratieve ondersteuning	Manuela Schröder
	Lut Van Hoof

Rapport 05

Juli 2022

Het samen plaatsen van broers en zussen in de jeugdzorg

Onderzoeker: Bente Jespers¹
Promotor: Prof. dr. Johan Vanderfaillie¹
Copromotor: Prof. dr. Frank Van Holen¹

¹ Vrije Universiteit Brussel

Samenvatting

Op 20 mei 2021 werd het Burgerlijk Wetboek aangepast betreffende de persoonlijke banden tussen broers en zussen. Broers en zussen (= brussen) hebben het recht om niet gescheiden te worden, tenzij dit niet in het belang van het kind is. Als dat recht hierdoor niet kan worden uitgeoefend moet elke partij streven naar het behoud van contact tussen dit kind en elk van zijn broers en zussen. Het Agentschap Opgroeien heeft echter geen zicht op de huidige situatie inzake het feit of brussen ingeval van een uithuisplaatsing al dan niet samen leven en/of contact hebben met elkaar.

Met dit onderzoek willen we hierin inzicht verschaffen. Om dit te verwezenlijken werd een onderzoek opgezet waarbij begeleiders uit de sectoren Organisaties voor Bijzondere Jeugdzorg (OVBJ), de Centra voor kindercare en gezinsondersteuning (CKG) en Pleegzorg werden bevraagd m.b.t. het al dan niet samen verblijven van brussen en hun contactregelingen. De steekproef bevat 311 index-kinderen, waarvan 90.7% ten minste één brus heeft. Het gaat hier over zowel juridische (vol-, half- of adoptiebrus) als affectieve (pleeg- en stiefbrus) brussen. Twee vijfde van die brussen is bij het index-kind geplaatst en drie vijfde is gescheiden van het index-kind. Van die laatste groep is ongeveer de helft in een andere setting geplaatst en ongeveer de helft verblijft (nog) thuis. Brussen worden het vaakst samen geplaatst omdat het praktisch haalbaar is en het in het belang van het kind is. Brussen worden het vaakst gescheiden omdat de brus wel in een thuiscontext kan verblijven, omwille van de leeftijd en het verschil in behoeften van de kinderen. Ondanks de scheiding hebben zeven op tien contact met hun brus.

Op basis van de resultaten zijn een aantal beleidsaanbevelingen geformuleerd. Ten eerste moet de kwaliteit van de band tussen brussen en het emotioneel en gedragsmatig functioneren van de kinderen in kaart worden gebracht voorafgaand aan de plaatsing om een weloverwogen beslissing inzake samen plaatsen en/of scheiding te kunnen maken. Daarnaast moeten inspanningen worden geleverd om de kinderen te betrekken bij deze beslissingen. Daarnaast zou een afwegingskader moeten ontwikkeld worden, gebaseerd op de literatuur en de bevindingen uit dit onderzoek, met als doel het nemen van deze beslissingen te ondersteunen. Tenslotte is het opzetten van een toereikend registratiesysteem en aandacht besteden aan de capaciteit en werking van organisaties belangrijk om de situatie wat betreft brussen in Vlaanderen te verbeteren.

Inhoud

Hoofdstuk 1	Situering en probleemstelling onderzoek	7
1	Inleidende literatuurstudie	7
1.1	Wet van 20 mei betreffende de persoonlijke banden tussen broers en zussen	7
1.2	Wet van 20 mei 2021 en de definitie van broers en zussen	7
1.3	Algemene opinie over het samen plaatsen van brussen	8
1.4	Resultaten bij het samen plaatsen van brussen	9
1.5	Huidige situatie: wanneer worden brussen samen gehouden of gescheiden?	9
1.6	Tegenindicaties voor de samenplaatsing van brussen	10
1.7	Over de band en het contact tussen broers en zussen	10
1.8	Besluit en huidig onderzoek	11
2	Onderzoeksmethode	12
2.1	Procedure	12
2.2	Vragenlijst en afname	13
2.3	Steekproef	13
2.4	Analyses	16
Hoofdstuk 2	Bevindingen van het huidige onderzoek	17
1	Onderzoeksresultaten	17
1.1	Beschrijving van de index-kinderen en hun brussen	17
1.2	Waar verblijven de brussen?	18
1.3	Welke argumenten zijn aangehaald voor het samen plaatsen van brussen?	20
1.4	Aanvullende factoren bij samen geplaatste brussen	22
1.5	Welke argumenten worden aangehaald voor het scheiden van brussen?	22
1.6	Beschrijving van contact tussen broers en zussen	25
1.7	Welke argumenten worden aangehaald voor het contact tussen brussen?	26
1.8	Welke argumenten worden aangehaald voor geen contact tussen brussen?	27
2	Discussie	28
2.1	Samenvatting van de bevindingen	29
2.2	Bespreking van de bevindingen	30
3	Beperkingen van het huidige onderzoek en toekomstig onderzoek	31
4	Aanbevelingen en implicaties voor de praktijk	33
4.1	Kwaliteit van de band tussen brussen in kaart brengen	33
4.2	Emotioneel en gedragsmatig functioneren van elk kind in kaart brengen	33
4.3	Pleegzorg krijgt prioriteit	33
4.4	Kinderen betrekken bij beslissingen rond uithuisplaatsing	34
4.5	Registratiesystemen	34
4.6	Motivering en afwegingskader	35
4.7	Capaciteit en de werking van organisaties	35
Hoofdstuk 3	Conclusie	37

Dankwoord

39

Referenties

41

Hoofdstuk 1

Situering en probleemstelling onderzoek

1 Inleidende literatuurstudie

1.1 Wet van 20 mei betreffende de persoonlijke banden tussen broers en zussen

Tot een jaar geleden werd de persoonlijke band tussen broers en zussen niet juridisch beschermd. Nochtans krijgt die horizontale band steeds meer belang in het bieden van steun en stabiliteit bij het groeiend aantal uithuisplaatsingen en echtscheidingen. Op 20 mei 2021 werd een nieuw wetsvoorstel opgenomen in het oud Burgerlijk Wetboek om hieraan tegemoet te komen (de wet van 20 mei 2021 betreffende de persoonlijke banden tussen broers en zussen, hierna: wet van 20 mei 2021; Rohonyi & Desmet, 2019).

Deze nieuwe wet stelt enerzijds dat alle minderjarige broers en zussen het recht hebben om niet van elkaar te worden gescheiden, tenzij dit niet in het belang van het kind is. Als hierdoor het recht niet wordt uitgeoefend, moet elke betrokken partij (ouders, pleegzorgers, rechtbank en betrokken overheid) streven naar het behoud van contact tussen dit kind en elk van zijn broers of zussen, tenzij ook dit niet in het belang van het kind is (art. 387*septiesdecies* in hoofdstuk III). Anderzijds werd aan het bestaand artikel 375 toegevoegd dat alle broers en zussen het recht hebben om op elke leeftijd persoonlijke contacten te onderhouden met elkaar (artikel 375*bis*, eerste lid).

Minderjarigen zijn dus het recht toegekend om niet van hun broers en zussen gescheiden te worden en indien dit wel het geval is, hebben ze het recht om persoonlijke contacten te onderhouden, tenzij ook dit niet in het belang van het kind is. Dit recht is niet van toepassing op plaatsingen ten gevolge van een jeugddelict, bovendien zijn er geen sancties verbonden aan het niet volgen van deze wet (art. 387*quinqüesdecies* in hoofdstuk III; wet van 20 mei 2021). In functie van een uithuisplaatsing in jeugdzorg wil dit zeggen dat broers en zussen in principe in dezelfde voorziening of in hetzelfde pleeggezin worden geplaatst.

1.2 Wet van 20 mei 2021 en de definitie van broers en zussen

In de huidige samenleving en voornamelijk in situaties binnen jeugdzorg, is er sprake van complexe en gevarieerde gezinssamenstellingen. Het is niet evident om te bepalen wie broers en zussen zijn (Loosveldt & Van den Bruel, 2021; Whiteman et al., 2011). Uit onderzoek blijkt dat kinderen over het algemeen een breder concept van broers en zussen (= 'brussen' vanaf nu) hanteren dan het klassieke begrip (bepaald door bloedband of adoptie) (Van Holen et al., 2020). Zo zetten pleegkinderen hun pleegbrussen bijvoorbeeld dichter bij zichzelf in het opzetten van gezinsconstellaties dan hun biologische brussen (Gardner, 1996; Loosveldt & Van den Bruel, 2021; Seale & Damiani-Taraba, 2018; Van Holen et al., 2020).

Als gevolg hiervan, is in de wet van 20 mei 2021 een nieuwe en bredere definitie van broers en zussen opgenomen (Loosveldt & Van den Bruel, 2021; art.387*sexiesdecies*). Brussen zijn kinderen die juridisch, door de wettelijke vaststelling van een "natuurlijke" afstamming of door adoptie, ten minste één gemeenschappelijke vader of moeder hebben én kinderen die samen binnen éénzelfde gezin worden

opgevoed en een bijzondere affectieve band hebben ontwikkeld (art.387*sexiesdecies*). Volgens de wet is er nu dus sprake van zowel de klassieke juridische brussen als affectieve brussen.

Bovenstaand recht om niet gescheiden te worden, is van toepassing op alle minderjarige en samenwonende brussen die onder deze definitie vallen. Meerderjarigen brussen en brussen die niet in hetzelfde gezin verbleven hebben, kunnen enkel beroep doen op hun recht op persoonlijk contact. Het recht op contact geldt voor alle brussen die onder bovenstaande definitie vallen (wet van 20 mei 2021; Loosveldt, 2021).

1.3 Algemene opinie over het samen plaatsen van brussen

Actuele cijfers over het al dan niet samen plaatsen van brussen in geval van een uithuisplaatsing zijn schaars en inconsistent. Uit een recent dossieronderzoek van Stolwijk et al. (2021) bleek wel dat 28% van de jongeren in Nederland elders geplaatst is dan hun brus.

Over beleid en praktijk heen lijkt de overtuiging te gelden dat broers en zussen best samen geplaatst worden (Seale & Damiani-Taraba, 2018). Bij een uithuisplaatsing van een kind, komen veel negatieve emoties kijken, zoals verdriet, verwarring, bezorgdheid, etc. (Mota et al., 2017). Bovendien worden kinderen niet alleen van hun ouders gescheiden, maar wellicht ook van andere contextfiguren, zoals eventuele brussen (Wojciak et al., 2018). Wanneer brussen samen worden geplaatst zouden ze de transitie naar een pleeggezin of een voorziening kunnen vergemakkelijken (Milojevich et al., 2021) door het trauma en het verdriet te verlichten. Ze vormen op z'n minst één voorspelbare factor waardoor ze emotionele steun, veiligheid en continuïteit bieden (Herrick & Piccus, 2005; Seale & Damiani-Taraba, 2018).

Daarbij wordt aangenomen dat de band tussen brussen die in ongunstige omstandigheden (bv. situaties van mishandeling en verwaarlozing) zijn opgegroeid, dieper en sterker zou zijn omdat ze een gevoel van verbondenheid en veerkracht vergroten (McBeath et al., 2014; Seale & Damiani-Taraba, 2018).

Door deze opvattingen, wordt benadrukt dat het van belang is om in te zetten op het behoud en het ondersteunen van broer-zus relaties (Herrick & Piccus, 2005; Seale & Damiani-Taraba, 2018). De voorkeur om broers en zussen samen te houden lijkt dan ook in de gehele jeugdsector te worden aangenomen (Meakings et al., 2017; Seale & Damiani-Taraba, 2018). Soms wordt er zelfs gewacht met een uithuisplaatsing tot er plaats is of wordt de capaciteit van een voorziening tijdelijk overschreden om brussen samen te houden (Loosveldt & Van den Bruel, 2021).

Ondanks deze overtuigingen, zien we in recentere meta-analyses weinig empirische en consistente ondersteuning voor deze aannames (Linares et al., 2007; Meakings et al., 2017; Seale & Damiani-Taraba, 2018; Van Holen et al., 2021). Uit deze analyses komt ook naar voor dat er sprake is van verschillende methodologische uitdagingen bij vorige onderzoeken, zoals het bepalen van causaliteit en het controleren op confounding variabelen. Het kan eveneens zo zijn dat de groep kinderen die samen met hun brussen worden geplaatst, zodanig verschilt van de groep kinderen die niet samen worden geplaatst dat ze vanzelf beter scoren op de gemeten variabelen (Van Holen, 1999). Tenslotte zijn er ook overtuigingen uit de praktijk dat sommige kinderen net betere ontwikkelingskansen hebben als ze uit hun ongunstige context worden gehaald en dus ook gescheiden worden van hun brussen (Loosveldt & Van den Bruel, 2021).

1.4 Resultaten bij het samen plaatsen van brussen

Uit de meer recente onderzoeken zien we een aantal consistente resultaten terugkomen. Het samen plaatsen van brussen heeft enerzijds een effect op gezinshereniging, waarbij samen geplaatste brussen vaker en ook sneller herenigd worden met hun gezin dan kinderen die gescheiden zijn (Meakings et al., 2017; Seale & Damiani-Taraba, 2018). Anderzijds zien we dat plaatsingen waar brussen consistent samen zijn geplaatst, stabiel zijn, met een positief effect op permanentie (Meakings et al., 2017; Seale & Damiani-Taraba, 2018).

Broers en zussen die samen worden geplaatst, zouden ook betere schoolresultaten hebben (Hegar & Rosenthal, 2011; Meakings et al., 2017; Richardson & Yates, 2014). Op andere functioneringsniveaus zijn er minder consistente resultaten terug te vinden. Al is er wel beperkte steun dat kinderen die samen zijn geplaatst, beter psychologisch en gedragsmatig functioneren (Hegar & Rosenthal, 2011; Meakings et al., 2017; Milojevich et al., 2021; Mota & Matos, 2015).

1.5 Huidige situatie: wanneer worden brussen samen gehouden of gescheiden?

Er zijn verschillende factoren die een invloed hebben op de samenplaatsing van brussen. Een van die factoren is de leeftijd van de kinderen: zo worden jongere kinderen en kinderen met een kleiner leeftijdsverschil vaker samen geplaatst (Meakings et al., 2017; Seale & Damiani-Taraba, 2018). De kans op samenplaatsing is ook groter als brussen op hetzelfde moment (of max. 1 maand van elkaar) geplaatst worden en als ze in het netwerk worden geplaatst (Meakings et al., 2017; Seale & Damiani-Taraba, 2018; Wulczyn & Zimmerman, 2005). Bovendien worden kinderen van hetzelfde geslacht en kinderen met minder gedragsproblemen vaker opgevangen binnen eenzelfde setting (Meakings et al., 2017; Seale & Damiani-Taraba, 2018). De kans op samen plaatsen vermindert naarmate de brusgroep groter wordt (Meakings et al., 2017; Mota & Matos, 2015; Seale & Damiani-Taraba, 2018).

Het is eveneens mogelijk dat brussen verschillende behoeften hebben waardoor ze nood hebben aan een ander traject of een andere zorgsetting, zoals bv. in een jeugdpsychiatrie (Loosveldt & Van den Bruel, 2021; Seale & Damiani-Taraba, 2018). In die zin, kan de aard van de voorziening ook een belemmering zijn om brussen samen te plaatsen, zoals een MFC (omwille van een handicapproblematiek) of een CKG (omwille van de leeftijd) (Loosveldt & Van den Bruel, 2021). In verscheidene voorzieningen wordt er gewerkt met horizontale leefgroepen of trajecten voor kamertraining, waardoor bepaalde leeftijdscategorieën uitvallen (Loosveldt & Van den Bruel, 2021).

Zaken zoals capaciteitsgebrek in voorzieningen en pleeggezinnen en een gebrek aan middelen, kunnen de samenplaatsing logischer wijs ook belemmeren (Loosveldt & Van den Bruel, 2021; Seale & Damiani-Taraba, 2018; Wojciak, 2017). Ingeval van pleegzorg, kan het zijn dat pleeggezinnen wensen maar één kind (of één kind uit dezelfde context) op te vangen. Ze kunnen er niet op voorzien zijn om meerdere kinderen, bepaalde leeftijden of bepaalde problematieken op te vangen (Seale & Damiani-Taraba, 2018).

1.6 Tegenindicaties voor de samenplaatsing van brussen

In de wet van 20 mei 2021 wordt een uitzondering voorzien op het recht, namelijk wanneer samen plaatsen niet in het belang van het kind is (art. 387*septiesdecies* in hoofdstuk III). Op deze manier kan dus per situatie gekeken worden naar de belangen van elk betrokken kind om een inschatting te maken over de regeling. In de literatuur komen een aantal contra-indicaties aan bod voor het samen plaatsen van brussen.

Ten eerste zou een ongezonde broer-zus relatie, negatieve gevolgen hebben op gedrag (Seale & Damiani-Taraba, 2018). Een broer-zus relatie die gekenmerkt is door geweld, ernstige conflicten of (seksueel) misbruik, is een belangrijke indicatie om brussen apart te houden (Van Holen et al., 2021). Brussen die elkaar uitbuiten en extreme rivaliteit tonen, worden eveneens best gescheiden (Mota & Matos, 2015). Daarnaast worden brussen best gescheiden als ze fungeren als traumatriggers waardoor hertraumatisering mogelijk is (Loosveldt & Van den Bruel, 2021; Seale & Damiani-Taraba, 2018).

Ten tweede kunnen kinderen zo'n specifieke en soms fundamenteel verschillende behoeften hebben dat ze niet binnen eenzelfde gezin of voorziening kunnen opgevangen worden (Seale & Damiani-Taraba, 2018; Van Holen, 1999).

Vervolgens kan het nadelig zijn voor de ontwikkeling van een kind om het uit een pleeggezin te halen waarmee het al een gehechtheidsrelatie heeft opgebouwd, om bij een brus geplaatst te kunnen worden (Seale & Damiani-Taraba, 2018). Een plaatsing in een pleeggezin is het eerst te overwegen alternatief bij een uithuisplaatsing. Kinderen die in een pleeggezin worden geplaatst, hebben minder gedrags- en emotionele problemen (Ghera et al., 2009; Roy et al., 2004; Van Holen et al., 2021), functioneren beter op schools (Vanderfaeillie et al., 2014; Windsor et al., 2011) en intellectueel vlak (Nelson et al., 2007; Fox et al., 2011), zijn veiliger gehecht en hebben meer relaties met leeftijdsgenoten en volwassenen (Roy et al., 2004; Smyke et al., 2010). Een gescheiden plaatsing in pleegzorg is te verkiezen boven een samen plaatsing in een residentiële sector, zoals aangegeven door professionals (Loosveldt & Van den Bruel, 2021; Van Holen et al., 2021).

Tenslotte zijn er nog andere tegenindicaties om kinderen samen te plaatsen, zoals ernstige vormen van parentificatie (Seale & Damiani-Taraba, 2018; Van Holen 1999) en ernstige gedrags- en emotionele problemen waardoor het kind niet in een pleeggezin kan verblijven (Boer, 1994; Van Holen, 2021).

1.7 Over de band en het contact tussen broers en zussen

Een broer-zus relatie is de eerste en vaak ook de langste horizontale band die kinderen aangaan (Mota et al., 2017). Brussen interageren doorheen het leven het meest met elkaar en beïnvloeden elkaars sociaal-emotionele ontwikkeling, gedrag en identiteit (Meakings et al., 2017; Mota et al., 2017; Wojciak, 2017), en dit op zowel positieve als negatieve manieren (McHale et al., 2012; Mota et al., 2017). Zo kunnen ze ook negatief gedrag bij elkaar versterken zoals middelenmisbruik, agressie, gedragsproblemen, etc. (Whiteman et al., 2011). Over het algemeen is het aangenomen dat brussen een belangrijke rol spelen doorheen het leven, aangezien ze vaak ervaringen delen en tijd samen spenderen (Mota & Matos, 2015). Ze kunnen elkaar emotionele steun, vertrouwen, zorg, veiligheid en nabijheid bieden (Meakings et al., 2017; Mota et al., 2017; Mota & Matos, 2015), zelfs al wordt deze band gewoonlijk gekenmerkt door een balans tussen liefde en conflict. Daarbij beschouwen de meeste mensen op latere leeftijd hun broer-zus relaties als positief (Meakings et al., 2017; Mota et al., 2017; Van Holen, 1999). Gezien deze bevindingen, zou een kwaliteitsvolle band tussen brussen mogelijk een beschermende

invloed kunnen hebben op emotionele- en gedragsproblemen bij een uithuisplaatsing (Mota et al., 2017).

Ten eerste zien we dat de kwaliteit van de broer-zus relatie een invloed heeft op gedragsproblemen. Uit een studie van Milojevich et al. (2021) blijkt dat kinderen die hun broer-zus relatie als affectief en warm ervaren, minder gedragsproblemen hebben. Omgekeerd hadden kinderen die deze relatie als vijandig beoordeelden, regelmatig gekenmerkt door geweld en conflicten, meer gedragsproblemen (Milojevich et al., 2021; Seale & Damiani-Taraba, 2018).

Ten tweede hangt een warme en affectieve broer-zus band samen hogere scores op veerkracht en zelfconcept (Mota & Matos, 2015; Wojciak et al., 2018). Als broers en zussen een goede relatie opbouwen, vergroot het hun veerkracht en zorgt het op die manier voor een positiever zelfbeeld (Mota & Matos, 2015). Een kwaliteitsvolle broer-zus relatie heeft bovendien een protectieve werking op het ontwikkelen van internaliserende symptomen bij stressvolle levensgebeurtenissen (Gass et al., 2007).

Uit voorgaande blijkt dat de kwaliteit van de broer-zus relatie belangrijk is in het leven van een kind. Bij kinderen in de jeugdzorg, is niet elke broer-zus relatie even betekenisvol en moet er aandacht zijn voor de aard van hun relatie (Loosveldt & Van den Bruel, 2021). Er wordt verondersteld dat wanneer kinderen niet samen worden geplaatst, ze minimaal contact moeten kunnen hebben met hun zussen (wet van 20 mei 2021). Daarom is in de nieuwe wet van 20 mei 2021 niet enkel het recht om niet gescheiden te worden vervat, maar hebben zussen ook het recht op contact met al hun broers en zussen als ze niet samen kunnen opgevangen worden. In onderzoek is er echter weinig aandacht voor het contact dat zussen hebben die niet samen zijn geplaatst (Milojevich et al., 2021).

Uit onderzoek blijkt dat ongeveer 10-58% van de uithuisgeplaatste kinderen geen contact heeft met hun broer, met een kleinere kans op contact naarmate het kind langer uit huis is geplaatst (Loosveldt & Van den Bruel, 2021). Toch kunnen kinderen voordeel halen uit het contact met hun zussen, aangezien contact bijdraagt aan een sterkere affectieve band. Zussen die elkaar geregeld zien, voelen zich verbonden, kunnen op elkaar rekenen en begrijpen elkaar (Wojciak, 2017). Zoals hierboven beschreven, draagt een affectieve band tussen zussen bij aan minder problemen (Gass et al., 2007; Mota & Matos, 2015; Milojevich et al., 2021). Kinderen met minimaal contact met hun zussen, hebben minder connectie met elkaar (Wojciak, 2017).

Contact faciliteren tussen zussen is niet altijd gemakkelijk en kan belemmerd worden door verschillende factoren. Zo kan de communicatie met ouders en context moeilijk lopen en op die manier ook het contact tussen zussen. De verblijfplaats van zussen is niet altijd gekend en ouders kunnen contact actief tegenhouden (Loosveldt & Van den Bruel, 2021). Ook kunnen mobiele of praktische belemmeringen, zoals afstand tussen verblijfplaatsen en toegang tot vervoer, het contact bemoeilijken (Loosveldt & Van den Bruel, 2021). Zoals in de nieuwe wet opgenomen, kan het alsook niet in het belang zijn van het kind om contact te hebben, bv. als er sprake is van overschrijdend gedrag of als zussen traumatriggers zijn voor elkaar (Loosveldt & Van den Bruel, 2021; wet van 20 mei 2021).

1.8 Besluit en huidig onderzoek

Over het algemeen wijst bestaand onderzoek op voordelen van het samen plaatsen van broers en zussen, wat doorgaans het doel zou moeten zijn, tenzij er verantwoorde argumenten zijn dat dit niet in het belang van het kind is (Seale & Damiani-Taraba, 2018; Meakings et al., 2017). Dit wordt vervat in de nieuwe wet van 20 mei 2021 betreffende de persoonlijke banden tussen broers en zussen (art.

387*septiesdecies* in hoofdstuk III). Er zijn een aantal implicaties verbonden aan deze wet. Er moet door de plaatsende instantie maximaal voor worden gezorgd dat brussen (in de brede definitie van hierboven) tegelijkertijd worden geplaatst, samen worden geplaatst (op eenzelfde locatie) en indien dit laatste niet mogelijk is, moet het recht op persoonlijk contact worden gegarandeerd tenzij dit strijdig is met het belang van het kind (art. 387*septiesdecies*; artikel 375*bis*, eerste lid).

Het Agentschap Opgroeien heeft echter geen zicht op de huidige situatie in Vlaanderen. Het doel van dit onderzoek is om inzicht te verschaffen in de grootte van de populatie kinderen die brussen hebben en samen zijn geplaatst in een voorziening of pleeggezin en waar deze brussen verblijven indien ze gescheiden zijn van elkaar. Er zal eveneens gepeild worden naar de verschillende argumenten die aangehaald worden voor het samen plaatsen of scheiden van brussen. Tenslotte willen we zicht krijgen op de contacten tussen brussen die niet samen zijn geplaatst.

Op basis daarvan hopen we een aantal beleidsaanbevelingen en adviezen te geven m.b.t. goede praktijken omtrent het samenhouden van brussen en omtrent het onderhouden van contacten tussen brussen.

2 Onderzoeksmethode

2.1 Procedure

Een geplaatst kind (index-kind) uit de sector Organisatie voor bijzondere jeugdzorg (OVBJ), de Centra voor kindercare en gezinsondersteuning (CKG) en Pleegzorg wordt als onderzoekseenheid genomen. Er werd gekozen om index-kinderen te nemen uit de provincies Oost-Vlaanderen en Vlaams-Brabant.

Voor de sector OVBJ en CKG (modules verblijf) werd gebruik gemaakt van een getrapte steekproeftrekking. Ten eerste zijn er aselect en gestratificeerd voorzieningen getrokken. Voorafgaand aan het onderzoek werd bepaald dat er 24 voorzieningen gecontacteerd konden worden, uitgaande van de tewerkstellingsgraad voor het uitvoeren van dit onderzoek. Aangezien de verhouding van OVBJ en CKG op het totaal aantal organisaties respectievelijk $\frac{3}{4}$ en $\frac{1}{4}$ is (zie ook: *Welke soort hulp? | Jaarverslag Jeugdhulp*, z.d.), werden uit de lijst van 29 voorzieningen met een module verblijf (22 OVBJ en 7 CKG) in Vlaams-Brabant en Oost-Vlaanderen, 24 organisaties (18 OVBJ en 6 CKG) getrokken. Uiteindelijk hebben er vier CKG en 15 OVBJ zich geëngageerd om deel te nemen aan het onderzoek. Vijf organisaties weigerden om deel te nemen (20%; omwille van corona, relevantie en/of andere prioriteiten). Vervolgens moest er uit elke organisatie een aselecte clustersteekproeftrekking gebeuren van telkens één leefgroep. Gezien de periode van de dataverzameling (december 2021-februari 2022) werd er echter opgemerkt dat verscheidene organisaties moeite hadden om elke leefgroep te doen participeren aan het onderzoek. De vaakst voorkomende argumenten waren overbevraging en personeelstekort en -uitval omwille van de coronacrisis. Alles bij elkaar genomen hebben acht van de 15 OVBJ geen (of geen volledige) keuze gelaten om uit alle leefgroepen te trekken. Er is gekozen om deze organisaties desalniettemin op te nemen in de steekproef met de leefgroep(en) die ze zelf geëngageerd kregen. De kinderen uit de getrokken leefgroepen werden de index-kinderen. Voor ieder index-kind werd door een professional die het kind goed kent (de individuele begeleider, (hoofd)begeleider, dossierverantwoordelijke, etc.) een vragenlijst ingevuld, a.d.h.v. een interview.

Er werd gestreefd om uit de sector Pleegzorg evenveel kinderen te halen als uit OVBJ en CKG samen, en dit ook uit de provincies Vlaams-Brabant en Oost-Vlaanderen. Dus voor elk index-kind uit OVBJ en CKG

werd een index-kind uit Pleegzorg geselecteerd, aan de hand van een getrapte steekproeftrekking. Uit de twee provincies werden eerst aselekt twee teams getrokken. Uit deze teams werden dan aselekt index-kinderen uit alle lopende perspectiefbiedende en perspectiefzoekende begeleidingen gestratificeerd geselecteerd. Deze werden gematcht aan de kinderen uit OVBJ en CKG op basis van hun leeftijd, die onderverdeeld was in categorieën (0-2 jaar, 3-5j, 6-11j, 12-18j). Vervolgens werd de begeleider die verantwoordelijk is voor de opvolging van dit index-kind, bevraagd met hetzelfde instrument.

2.2 Vragenlijst en afname

Op basis van de onderzoeksvragen en -doelstellingen werd een vragenlijst ontwikkeld (zie Bijlage). In de vragenlijst werd gepeild naar een aantal demografische gegevens en gegevens over de plaatsing geschiedenis van het index-kind. Daarnaast werd er bevraagd of het index-kind brussen heeft, hoeveel brussen, wat hun band, hun leeftijd en geslacht is en waar deze brussen verblijven. Gezien de brede definitie van brussen, werd elke soort brus opgenomen in dit onderzoek. Voorts zijn er vragen opgenomen over de argumenten om brussen te scheiden of samen te plaatsen en over aanvullende informatie over hun scheiding. Tenslotte zijn er vragen opgenomen over het contact: hebben de brussen contact als ze niet samen zijn geplaatst, op welke manier hebben ze contact, wat is de frequentie en locatie van deze contacten, en wat zijn wederom argumenten voor het al dan niet hebben van contact. Er werden steeds antwoordmogelijkheden voorzien, opgesteld aan de hand van literatuur rond brussen.

De vragenlijst werd aangepast en bijgestuurd o.b.v. feedback van de promotoren en een kleinschalige pilootstudie in een organisatie OVBJ in de provincie Antwerpen. Zo kon gekeken worden of de vragen volstonden en de antwoordmogelijkheden representatief waren voor de praktijk. De vragenlijst werd verwerkt in het programma Qualtrics, om de analyses achteraf eenvoudiger te maken.

Voor ieder index-kind werd door de onderzoeker, samen met een professional die het kind goed kent, de vragenlijst ingevuld, onder de vorm van een interview. Het interview werd online of fysiek afgenomen, waarbij de vragenlijst voor elk index-kind en over elke brus apart werd ingevuld.

2.3 Steekproef

Er is gestreefd om in totaal 240 kinderen uit 24 leefgroepen uit de residentiële en hetzelfde aantal uit de pleegzorg sector op te nemen in dit onderzoek, ervan uitgaande dat er ongeveer 10 kinderen in een leefgroep zitten. Uiteindelijk werden er 162 index-kinderen uit de voorzieningen opgenomen (29 uit CKG en 133 uit OVBJ). Dit aantal is kleiner dan vooraf ingeschat omwille van het niet deelnemen van vijf voorzieningen en een gemiddeld kleiner aantal kinderen per leefgroep dan de op voorhand geschatte tien. Van de bevraagde index-kinderen, komen er 149 uit pleegzorg (zie tabel 1), aangezien er voor 13 kinderen in residentiële zorg geen match werd gevonden. In totaal bestaat de steekproef uit 311 index-kinderen.

Op basis van de steekproef van index-kinderen is een file opgebouwd van 915 brussen (zie resultaten tabel 5). Deze file, opgebouwd vanuit het perspectief van de index-kinderen, bevat dubbels. Immers, indien een eerste index-kind samen met zijn brus in dezelfde leefgroep verblijft (het tweede index-kind), zullen de brussen van het eerste index-kind (met uitzondering van het tweede index-kind) dezelfde zijn als de brussen van het tweede index-kind (opnieuw met uitzondering van het eerste index-kind) en verblijven deze in dezelfde situatie. Een dergelijke situatie is eveneens mogelijk wanneer een index-kind uit een voorziening een brus heeft in pleegzorg die eveneens (toevallig) is opgenomen in de steekproef.

Deze dubbele cases zijn niet verwijderd uit de dataset, daar vanuit het perspectief van het index-kind elke broer-zus situatie uniek is.

Tabel 1 Soort plaatsing index-kinderen

	Frequentie	Percentage
Pleegzorg	149	47.9
Voorziening	162	52.1
CKG	29	9.3
OVBJ	133	42.8
Totaal	311	100

Tabel 2 geeft een overzicht van de kenmerken van de steekproef. De minimumleeftijd van de index-kinderen op het moment van onderzoek is acht maanden en de maximumleeftijd 238 maanden (≈ 19.8 jaar). De gemiddelde leeftijd over de gehele steekproef is 132.23 maanden (≈ 11 jaar), met een standaardafwijking van 56.09 maanden. De maximumleeftijd is hier ouder dan 18 jaar. Als we kijken naar de uitschieters, zijn er twee index-kinderen met een leeftijd van 19 jaar of ouder. De index-kinderen in pleegzorg waren gemiddeld 10 maanden ouder dan de index-kinderen in de voorzieningen. Dit verschil is echter niet significant ($t(309) = 1.47$; $p > 0.05$). Hieruit kunnen we opmaken dat de matching van de steekproef o.b.v. leeftijd geslaagd is.

De minimumleeftijd van de index-kinderen op het moment van de huidige plaatsing is 0 maanden en de maximumleeftijd 230 maanden (≈ 19 jaar). De gemiddelde leeftijd op moment van plaatsing is over de gehele steekproef 83.07 maanden (≈ 7 jaar), met een standaardafwijking van 56.97 maanden. Ook hier zien we weer één index-kind die op een leeftijd van 19 nog geplaatst is. De leeftijd van de kinderen in de voorzieningen is gemiddeld 30 maanden ($= 2.5$ jaar) ouder dan kinderen in pleegzorg op het moment dat ze geplaatst werden. Dit verschil is wel significant ($t(309) = -4.66$; $p < .001$).

In totaal zijn er 152 jongens (48.9%) en 159 meisjes (51.1%) onder de index-kinderen. Daarvan zien we bij de voorziening een verdeling van 76 jongens en 86 meisjes. De pleegzorgsteekproef bestaat uit 76 jongens en 73 meisjes. Het verschil in geslacht tussen de soorten plaatsing is niet significant ($\chi^2(1) = .520$, $p > .05$).

Vervolgens zijn er in totaal 137 (44.2%) index-kinderen eerder uithuisgeplaatst, en 173 (55.8%) niet. Bij pleegzorg zijn er 42 index-kinderen wel eerder uithuisgeplaatst, en 107 niet. In vergelijking met 95 index-kinderen die al eens uithuisgeplaatst zijn en 66 niet bij de voorzieningen. Het verschil in het al dan niet eerder uithuisgeplaatst zijn tussen de soorten plaatsingen is significant ($\chi^2(1) = 29.801$, $p < .001$).

Tabel 2 Kenmerken index-kinderen

	Pleegzorg N(%) / mean(sd)	Voorziening N(%) / mean(sd)	Chi ² /t	Totaal N(%) / mean(sd)
Leeftijd (maanden)	137.10 (55.40)	127.75 (56.51)	1.47	132.23 (56.09)
Leeftijd bij plaatsing (maanden)	67.86 (58.55)	97.06 (51.84)	-4.66**	83.07 (56.97)
Geslacht			.520	
Man	76	76		152 (48.9%)
Vrouw	73	86		159 (51.1%)
Eerder geplaatst			29.801**	
Ja	42	95		137 (44.2%)
Nee	107	66		173 (55.8%)
Hoeveel keer geplaatst			11.457*	
1	27	70		97 (70.8%)
2	9	4		13 (9.5%)
3	0	2		2 (1.5%)
4	0	2		2 (1.5%)
Weet ik niet	6	17		23 (16.8%)
Duur plaatsing (maanden)	69.24 (53.94)	30.69 (33.56)	7.632**	49.16 (48.44)

** $p < .001$; * $p < .05$.

Van die index-kinderen die eerder uithuis zijn geplaatst, zijn er 97 (31.2%) één keer eerder geplaatst en 13 (4.2%) twee keer eerder geplaatst. Twee kinderen zijn drie keer, en twee kinderen vier keer eerder uithuis geplaatst. Bij 23 index-kinderen gaf de begeleider aan niet te weten hoeveel keer ze eerder uithuis waren geplaatst. Het verschil in aantal keer uithuis geplaatst tussen de soorten plaatsingen is hier eveneens significant ($\chi^2(4) = 11.457$, $p < .05$): residentieel geplaatste kinderen kennen een hoger aantal uithuisplaatsingen.

Tenslotte duurde de plaatsing op het moment van de afname gemiddeld genomen 49.16 maanden (SD = 48.44). Dit lag bij pleegzorg (M = 69.24, SD = 53.94) ongeveer 39 maanden hoger dan bij de voorzieningen (M = 30.69, SD = 33.56). Dit verschil in de duur van de plaatsing is significant ($t(309) = 7.632$; $p < .001$).

2.4 Analyses

Er zijn frequentie-analyses uitgevoerd op de verkregen data. In de analyses werd eerst de focus gelegd op de index-kinderen. Nadien is er gekeken vanuit het perspectief van de brussen.

In de analyses omtrent het scheiden of samenhouden van kinderen en de argumenten hiervoor, zijn niet alle brussen opgenomen. Ten eerste is er voor gekozen om pleegbrussen weg te laten uit die analyses. In termen van een uithuisplaatsing, zullen zij niet onder dezelfde maatregelen vallen omdat ze niet uit dezelfde ongunstige situatie komen waarvoor de uithuisplaatsing voor dat index-kind in een pleeggezin werd geïnitieerd. Ten tweede voeren we zowel een zuivere als een minder zuivere analyse uit. Gezien er in de wet van 20 mei 2021 gesproken wordt over het niet scheiden van brussen en dit impliceert dat brussen eerst samen wonen, worden in de zuivere analyse enkel de brussen opgenomen waarvan we zeker zijn dat ze in dezelfde context verbleven op het moment van de plaatsing. Hieronder vallen dus volle, half- en stiefbrussen die voor de plaatsing samen verbleven en dus al dan niet samen geplaatst werden. We voeren deze analyses een tweede keer uit met alle volle, half- en stiefbrussen ongeacht of ze voorafgaand aan de plaatsing in dezelfde context verbleven.

Hoofdstuk 2

Bevindingen van het huidige onderzoek

1 Onderzoekresultaten

Allereerst zal er een algemene beschrijving worden gegeven van de index-kinderen en hun brussen. Nadien zal er gekeken worden hoeveel van die brussen al dan niet samen zijn geplaatst en wat de argumenten hiervoor zijn volgens de begeleiders. Tenslotte worden eveneens de contacten met brussen en de redenen hiervoor besproken.

1.1 Beschrijving van de index-kinderen en hun brussen

Van de 311 index-kinderen opgenomen in deze studie, hebben 282 (90.7%) van die kinderen één of meerdere broers en/of zussen. 27 (8.7%) hebben geen brussen en van twee kinderen (0.6%) is door de bevraagde begeleider niet geweten of ze brussen hebben (zie tabel 3). 19 pleegkinderen hebben geen brussen, dit geldt voor acht kinderen uit een voorziening. 152 kinderen uit een voorziening en 130 pleegkinderen hebben een brus. Het verschil in het al dan niet hebben van brussen tussen de soorten plaatsingen is significant ($\chi^2(2) = 7.668$, $p < .05$). Kinderen geplaatst in een voorziening hebben significant meer een brus.

Tabel 3 Heeft het index-kind broers of zussen?

	Pleegzorg N(%)/mean(sd)	Voorziening N(%)/mean(sd)	Chi ² /t	Totaal N(%)/mean(sd)
Broers/zussen			7.668*	
Ja	130 (87.2%)	152 (93.8%)		282 (90.7%)
Nee	19 (12.8%)	8 (4.9%)		27 (8.7%)
Weet ik niet	0	2 (1.2%)		2 (0.6%)
Totaal	149 (100%)	162 (100%)		311 (100%)

* $p < .05$.

Kinderen met brussen hebben minstens één tot maximum 14 brussen. Twee index-kinderen hadden elk 14 brussen. Het gemiddeld aantal brussen is 3.32 (SD = 2.26). Pleegkinderen hebben gemiddeld iets minder brussen dan kinderen uit een voorziening, maar dit verschil is niet significant ($U = 9683$, $p = .769$; zie tabel 4).

In totaal is er sprake van 935 brussen, waarvan we over 915 brussen informatie hebben. Bij de twee index-kinderen die elk 14 brussen hebben, is over 10 van die 14 brussen geen informatie gekend door de begeleider. Van 816 brussen (89.2%) is de leeftijd gekend. Dit varieert van 0 tot 35 jaar. De gemiddelde leeftijd is 11.96 jaar (SD = 7.28). Van de 99 brussen waarover weinig leeftijdsinformatie gekend is, weten we enkel dat er 48 (5.2%) volwassenen, 15 (1.6%) jonger dan 12 jaar, 9 (1%) tussen de 12 en 18 jaar, 2 (0.2%) ouder dan het index-kind en 3 (0.3%) jonger dan het index-kind zijn. Van slechts 22 brussen (2.4%) is er geen informatie over de leeftijd. Van de 915 brussen zijn er 658 (71.9%) minderjarig

en 233 (25.5%) meerderjarig. Van 24 (2.6%) brussen weten we niet of ze minder- of meerderjarig zijn. Ongeveer ¼ van de brussen is dus meerderjarig.

Tabel 4 Aantal brussen

	Pleegzorg mean(sd)	Voorziening mean(sd)	U	Totaal mean(sd)
Aantal brussen	3.29 (2.23)	3.34 (2.29)	9683	3.32 (2.26)

* $p < .05$.

Van de 915 brussen zijn er 439 mannen (48%) en 474 vrouwen (51.8%). Van twee brussen is het geslacht ongekend. 393 brussen zijn volle brussen (43%), 368 halfbrussen (40.2%) en 113 (12.3%) zijn pleegbrussen (hebben elkaar ontmoet in pleegzorg). 33 (3.6%) brussen zijn stiefbrussen en drie zijn een adoptiebrus (0.3%). Van vijf brussen is de band niet gekend. Dit wil zeggen dat 83.2% van de brussen biologisch verwant zijn aan de index-kinderen. Met de drie adoptiebrussen bij zijn er 764 (83.5%) brus vanuit een juridisch standpunt. De affectieve brussen (stief- en pleegbrussen) bestaan uit 146 (15.9%) kinderen (zie tabel 5 voor overzicht).

Tabel 5 Overzicht broer-zus band

	Minderjarig	Meerderjarig	Leeftijd missing	Totaal
Vol	311 (47.3%)	82 (35.2%)	0	393 (43%)
Half	252 (38.3%)	98 (42.1%)	18 (75%)	368 (40.2%)
Pleeg	75 (11.4%)	38 (16.3%)	0	113 (12.3%)
Stief	16 (2.4%)	11 (4.7%)	6 (25%)	33 (3.6%)
Adoptie	2 (0.3%)	1 (0.4%)	0	3 (0.3%)
Onbekend	2 (0.3%)	3 (1.3%)	0	5 (0.5%)
Totaal	658 (100%)	233 (100%)	24 (100%)	915 (100%)

1.2 Waar verblijven de brussen?

Van de 915 brussen zijn er 797 volle, half-, stief- en adoptiebrussen (87.1%), bestaande uit 581 minderjarigen en 192 meerderjarigen. Hierboven gaven we reeds aan dat 113 brussen pleegbrussen zijn en dat van vijf brussen de band niet gekend is. Deze groep is niet meegenomen in de volgende analyses, over de verblijfplaats en de argumenten rond samen plaatsen of niet (zie Hoofdstuk 1; 2.4. Analyses). Bij de analyses omtrent het contact, zullen deze brussen wel opgenomen worden.

Van die 797 brussen verblijven er 183 (23%), op het moment van onderzoek, op dezelfde verblijfplaats als het index-kind en is er dus gekozen om de kinderen samen te plaatsen. De groep bestaat uit 168 minderjarigen (91.8%) en 15 meerderjarigen (8.2%). Van de 614 brussen die niet samen zijn geplaatst, verbleven er 279 (45.4%) samen in een thuissituatie, in een leefgroep en/of in hetzelfde pleeggezin op het moment van de huidige plaatsing (196 minderjarigen en 77 meerderjarigen). Daarvan zijn er 203 (73%) vanuit hun thuiscontext gescheiden, 16 (5.8%) vanuit een pleeggezin en 59 (21.2%) vanuit een voorziening. 241 (39.3%) verbleven nooit in dezelfde context, en konden m.a.w. niet gescheiden worden. Van 94 brussen (15.3%) ontbreekt deze informatie. In totaal zijn er 462 brussen (364

minderjarigen en 92 meerderjarigen) die samen verblijven (183; 39.6%) of gescheiden zijn van het index-kind (279; 60.4%).

Tabel 6 Broer-zus band en situatie m.b.t. samen leven

	Samen geplaatst	Gescheiden	Nooit samen geleefd	Weet ik niet	Totaal
Vol	152	165	62	14	393
Half	31	103	162	72	368
Stief	0	11	16	6	33
Adoptie	0	0	1	2	3
Totaal	183	279	241	94	797

Tabel 7 geeft een overzicht van de verblijfplaats van de 614 brussen die niet bij het index-kind zijn geplaatst. Als we kijken naar de brussen die samen leefden (n = 462), verblijven er 113 (24.5%) bij hun ouder(s) in een thuiscontext en wonen er 48 (10.4%) brussen zelfstandig. Deze laatste groep zijn allemaal meerderjarigen. De overige 118 (25.5%) brussen zijn elders geplaatst en verblijven niet bij het index-kind. Hiervan verblijven 6 (1.3%) brussen in een leefgroep, terwijl het index-kind in pleegzorg geplaatst is. Dertien brussen (2.8%) verblijven in een andere leefgroep maar wel op dezelfde locatie binnen dezelfde organisatie, 5 brussen (1.1%) in een leefgroep op een andere locatie maar binnen dezelfde organisatie en 47 brussen (10.2%) in een leefgroep in een andere organisatie. Voorts zijn er 19 (4.1%) brussen in een pleeggezin geplaatst terwijl het index-kind in een leefgroep verblijft, 8 brussen (1.7%) in een ander pleeggezin begeleid door hetzelfde team binnen dezelfde dienst en 4 brussen (0.9%) in een ander pleeggezin begeleid door een ander team binnen dezelfde dienst. In totaal verblijven er 71 van de 462 brussen in een organisatie OVBJ of CKG (15.4%) en 31 in een pleeggezin (6.7%). De overige 16 brussen (3.5%) bestaan uit 6 brussen (1.3%) die in een andere soort hulpverleningsdienst zijn geplaatst (bv. MFC of psychiatrie), 3 brussen (0.7%) die bij familie verblijven (zonder tussenkomst van pleegzorg). Van 7 brussen (1.5%) is niet geweten waar ze verblijven.

Tabel 7 Verblifplaats brussen

	Samen verbleven	Nooit samen verbleven	Weet ik niet	Totaal
Samen geplaatst	183 (39.6%)	0	0	183
Thuiscontext	113 (24.5%)	125 (51.9%)	18 (19.1%)	256 (32.1%)
Zelfstandig	48 (10.4)	30 (12.4%)	34 (36.2%)	112 (14.1%)
Leefgroep (LG)	6 (1.3%)	10 (4.1%)	2 (2.1%)	18 (2.3%)
LG zelfde locatie	13 (2.8%)	1 (0.4%)	2 (2.1%)	16 (2.0%)
LG zelfde org.	5 (1.1%)	2 (0.8%)	0	7 (0.9%)
LG andere org.	47 (10.2%)	10 (4.1%)	2 (2.1%)	59 (7.4%)
Pleegzorg (PZ)	19 (4.1%)	17 (7.1%)	4 (4.3%)	40 (5%)
PZ zelfde team	8 (1.7%)	14 (5.8%)	0	22 (2.8%)
PZ zelfde dienst	4 (0.9%)	5 (2.1%)	0	9 (1.1%)
PZ andere dienst	0	12 (5%)	1 (1.1%)	13 (1.6%)
Andere	16 (3.5%)	15 (6.2%)	31 (33%)	62 (7.8%)
Andere HV	6 (1.3%)	2 (0.8%)	5 (5.3%)	13 (1.6%)
Bij familie	3 (0.7%)	3 (1.2%)	0	6 (0.8%)
Weet ik niet	7 (1.5%)	10 (4.1%)	26 (27.7%)	43 (5.4%)
Totaal	462 (100%)	241 (100%)	94 (100%)	797 (100%)

Van al de brussen die niet bij het index-kind zijn geplaatst, zijn er bij 34 (5.5%) concrete plannen tot hereniging en bij 576 (93.8%) zijn die er niet. Bij 4 brussen (0.7%) zijn er geen plannen rond hereniging gekend. De brussen waarbij concrete plannen zijn, bestaan uit 26 brussen (9.3% van 279) die nog in dezelfde context hebben verbleven en acht die niet in dezelfde context hebben verbleven.

1.3 Welke argumenten zijn aangehaald voor het samen plaatsen van brussen?

Er zijn verschillende argumenten die aangehaald werden door de begeleiders omtrent het samenhouden van brussen. Begeleiders konden meerdere argumenten aangeven, en deze zijn onder te verdelen in een aantal categorieën. Ze worden hieronder beschreven voor de 183 (waarvan 168 minderjarige) brussen die samen met het index-kind zijn geplaatst. Zie tabel 8 voor een overzicht.

1.3.1 Leeftijdsgebonden argumenten

Bij de 183 brussen die samen geplaatst zijn met het index-kind, werd 18 keer (9.8%) een leeftijdsgebonden argument aangehaald. Vijf keer (2.7%) werd aangehaald dat kinderen zijn samen geplaatst omdat ze beide jong zijn en 13 keer (7.1%) werd het argument 'klein leeftijdsverschil' aangehaald. Dit was enkel bij minderjarige brussen.

1.3.2 Praktische haalbaarheid

Er werd 130 (71%) aangehaald dat de brussen bij het index-kind zijn geplaatst omdat het praktisch haalbaar was (bv. capaciteit beschikbaar, en/of klein aantal brussen, etc.). Bij 73 gevallen (39.9%) was er capaciteit beschikbaar en bij 35 brussen (19.1%) is er gewacht op capaciteit, bij 22 (12%) werd er bij dit argument geen verdere uitleg gegeven. Van de 130 werd dit 123 bij minderjarige en 7 keer bij meerderjarige brussen vermeldt.

1.3.3 Individuele belangen van het kind

Van de 183 brussen die samen geplaatst zijn met het index-kind, werd 78 keer (42.6%) aangehaald dat het in het belang van het kind was om samen geplaatst te worden (waarvan 76 bij minderjarigen en 2 bij meerderjarigen). Begeleiders gaven 51 keer (27.9%) aan dat het in het algemeen belangrijk werd gevonden om in die situaties brussen samen te houden, 23 keer (12.6%) dat het samen plaatsen van brussen expliciet prioriteit kreeg en 4 keer (2.2%) dat de brussen een emotioneel houvast zijn voor elkaar.

1.3.4 Tijdelijke samenplaatsing

In 12 gevallen (6.6%) was op moment van de uithuisplaatsing tijdelijk mogelijk om de brussen samen te plaatsen. Bij vijf brussen (2.7%) is er in overtal gegaan om ze samen op te vangen met het index-kind en bij zeven brussen (3.8%) ging het over een crisisplaatsing waarbij de brussen aanvankelijk tijdelijk samen waren geplaatst en dit op het moment van de bevraging nog waren. Dit deed zich enkel voor bij minderjarige brussen.

1.3.5 Individuele behoeften

Drie keer (1.6%) werd aangehaald door de begeleider dat de brussen samen zijn geplaatst omdat hun individuele behoeften op elkaar zijn afgestemd en ze dus nood hebben aan dezelfde soort setting. Dit ging enkel over minderjarige brussen.

1.3.6 Kwaliteit van de broer-zus relatie

In totaal werd er 18 keer (9.8%) aangehaald dat brussen bij het index-kind zijn geplaatst, omwille van de kwaliteit van hun relatie. Ook dit sloeg alleen op minderjarige brussen.

1.3.7 Moment van de plaatsing

Dat brussen op dezelfde moment zijn geplaatst als de index-kinderen werd 52 keer (28.4%) aangehaald als argument van het feit dat ze samen zijn. Dit werd 48 keer bij minderjarige en 4 keer bij meerderjarige brussen aangehaald.

1.3.8 Andere

In 54 gevallen (29.5%), 42 minderjarigen en 12 meerderjarigen, werd een argument aangehaald dat niet binnen de voorgestelde antwoordmogelijkheden viel. De "andere" redenen dat brussen zijn samengehouden volgens begeleiders waren: dat het de wens van de ouders was om ze samen te houden (7.7%, enkel minderjarigen), dat het een netwerkplaatsing was (10.4%, enkel minderjarigen) en dat de brus pleegouder is geworden van het index-kind (2.2%, enkel meerderjarigen). In 5.5% van de situaties gaf de begeleider aan dat de brussen zijn samengehouden omwille van culturele aspecten, bv. omdat ze het

een evidentie vinden om meerdere kinderen uit hun netwerk samen om te vangen. Tenslotte werd bij zeven brussen een zeer situatie-specifieke reden vermeldt (bv. brussen zijn samen gevlucht en bij oudere zus gaan inwonen die al in België was, brus verblijft hier zonder tussenkomst van pleegzorg).

Tabel 8 Argumenten voor het samen plaatsen van brussen

Argument	Frequentie
Leeftijdsgebonden argument	18 (9.8%)
Praktische haalbaarheid	130 (71%)
Individuele belangen	78 (42.6%)
Tijdelijke samenplaatsing mogelijk	12 (6.6%)
Individuele behoeften	3 (1.6%)
Kwaliteit relatie	18 (9.8%)
Moment van plaatsing	52 (28.4%)
Andere:	54 (29.5%)
Wens van de ouders	14 (7.7%)
Netwerkplaatsing	19 (10.4%)
Pleegouder geworden	4 (2.2%)
Cultuur	10 (5.5%)
Specifiek	7 (3.8%)

1.4 Aanvullende factoren bij samen geplaatste brussen

Van de 183 brussen die nu samen op dezelfde plaats verblijven, zijn 55 brussen (30.1%, 50 minderjarigen, 5 meerderjarigen) herenigd nadat ze in het verleden gescheiden geweest zijn van het index-kind. 68.9% (126 brussen, 116 minderjarigen, 10 meerderjarigen) is nog nooit gescheiden geweest van het index-kind en voor twee minderjarige brussen is hierover geen informatie.

1.5 Welke argumenten worden aangehaald voor het scheiden van brussen?

Door de begeleiders werden eveneens argumenten aangehaald voor het scheiden van brussen. Begeleiders konden meerdere argumenten aangeven. Deze zijn onder te verdelen in een aantal categorieën. Ze worden hieronder beschreven voor enerzijds de 279 brussen waarvan we weten dat ze samen hebben gewoond en gescheiden werden. Anderzijds worden de argumenten voor al de 614 brussen die niet bij het index-kind verblijven beschreven in tabel 9.

1.5.1 Praktische onhaalbaarheid

In 35 gevallen (12.5%) werd aangehaald dat het praktisch onhaalbaar was om de brussen samen te plaatsen. Dit gaat 19 keer (6.8%) over onvoldoende capaciteit en vijf keer (1.8%) over een brus die in het buitenland woont (bv. bij een of beide ouders of op de vlucht). In zes gevallen (2.2%) ging het om een crisisplaatsing en was er een tekort aan crisisplaatsen binnen dezelfde setting. Tenslotte werd er één keer (0.4%) vermeldt dat er te geen verblijfsinformatie over de brus was op het moment van de plaatsing en vier keer (1.4%) werd praktische onhaalbaarheid in het algemeen aangehaald.

1.5.2 Aard van de band

In totaal werd 11 keer (3.9%) de aard van de band beschreven als argument om brussen niet samen te plaatsen. Zeven keer (2.5%) werd een aangehaald dat de brus in een ander gezinssysteem is opgegroeid (bv. omdat het een stiefbrus is) en vier keer (1.4%) werd aangehaald dat de band tussen de brussen beperkt is.

1.5.3 Individuele behoeften niet op elkaar afgestemd

In 73 gevallen (26.2%) werd benoemd dat brussen niet samen geplaatst zijn omdat hun individuele behoeften niet op elkaar waren afgestemd. Zo werd 25 keer (9%) aangehaald dat ze gescheiden zijn omwille van (ernstige) gedrags- en emotionele problemen (bv. omdat ze nood hebben aan andere of individuele begeleiding). Bij één brus (0.4%) werd een psychiatrische problematiek aangehaald, bij vier jongeren was er nood aan een gesloten instelling omwille van een jeugddelict en bij 10 kinderen (3.6%) was er nood aan een handicapspecifieke begeleiding. Bij de overige 33 (11.8%) werd door de begeleider aangehaald dat de kinderen over het algemeen andere behoeften hebben waardoor ze een ander hulpverleningstraject volgen (bv. autisme, doorstroming kamertraining, andere ontwikkelingsfasen).

1.5.4 Individuele belangen van het kind

In 63 (22.6%) van de gescheiden plaatsingen werd aangehaald dat brussen niet samen zijn geplaatst omdat samen plaatsen niet in het belang van het kind was. In 16 (5.7%) gevallen van deze laatste groep zou anders een pleegzorgplaatsing onmogelijk zijn (pleegzorg kreeg prioriteit t.o.v. een gezamenlijke plaatsing in een residentie) en bij 16 (5.7%) daarvan was dit omwille van de eigen wens van het kind (omdat die bewust niet bij context wou geplaatst worden of omdat die zelf thuis vertrokken is). In 15 situaties (5.4%) is er sprake van een negatieve of conflictueuze relatie tussen de brussen (bv. beschuldigingen, veel conflicten, negatieve invloed op elkaar of een onveilige relatie) en bij twee (0.7%) van (seksueel) misbruik of overschrijdend gedrag. Voorts werd er twee keer (0.7%) parentificatie aangehaald en bij 5 brussen (1.8%) moest het omwille van een crisisplaatsing snel gaan en zijn ze daarom gescheiden. Bij 7 (2.5%) kinderen werd aangenomen dat de ontwikkelingskansen beter waren in het geval van een scheiding (bv. om negatief gedrag zoals feiten te vermijden of om de nodige en voldoende aandacht te krijgen).

1.5.5 Leeftijdsgebonden argumenten

In totaal werd er 82 keer (29.4%) een leeftijdsgebonden argument benoemd. 43 keer (15.4%) werd de volwassenheid van de brus als reden aangehaald. In 34 gevallen (12.2%) zou een leeftijdsgebonden werking het argument voor scheiding vormen (bv. door horizontale leefgroepen, plaatsing in CKG, kamertraining of begeleid zelfstandig wonen). Bij vijf brussen (1.8%) was er een groot leeftijdsverschil met het index-kind.

1.5.6 Brus woont in thuiscontext

Hoewel er 113 brussen (gescheiden van het index-kind) in een thuiscontext verblijven, werd dit argument 102 (36.6%) keer aangehaald als reden dat ze niet samen verblijven. Achttien (6.5%) van deze brussen worden opgevangen door een niet-gemeenschappelijke ouder (bij halfbrussen of stiefbrussen). In 16 (3.2%) gevallen woont de brus thuis omwille van de draagkracht van de ouders, bv. omdat hun draagkracht overschreden werd door de problematiek van het index-kind, omdat hun draagkracht zich hersteld heeft, omdat ze niet voor alle kinderen kunnen zorgen of omdat er zich een nieuw

gezinssysteem heeft gevormd rond een van de ouders. In 9 (3.2%) situaties was het index-kind de zondebok van de situatie en was dit anders voor de bruis omdat er bv. een nieuwe partner is waarmee het index-kind een slechte relatie had, er een andere band was tussen ouder en kind of dat er een voorkeursbehandeling van bepaalde kinderen was. Bij 18 (6.5%) van de situaties had het index-kind zelf de wens om weg te gaan thuis. In 3 (1.1%) situaties woont de bruis in een thuiscontext in het buitenland of in Wallonië en bij 12 (4.3%) ging het over een terugkeer naar huis van de bruis (bv. draagkracht ouder(s) heeft zich hersteld, stopzetting hulpverlening of omwille van meerderjarigheid). Vier keer (1.4%) wordt er voor de bruis ingezet op andere hulpverlening of verblijfsoplossingen (bv. co-ouderschap). Verder was er 17 keer (6.1%) geen reden benoemd voor het thuis wonen van bruisen. Tenslotte werd er vier keer (1.4%) aangegeven dat de bruisen nog uithuis zouden worden geplaatst en één keer dat het index-kind een jeugddelict heeft gepleegd en de thuiswonende bruis niet (0.4%).

1.5.7 Draagkracht leefgroep of pleeggezin

In totaal werd er 27 keer (9.7%) aangehaald dat de draagkracht van de opvang het niet toeliet om de bruisen samen te plaatsen. Onze respondenten specificeerden 14 keer (5%) dat het de draagkracht van een pleeggezin betrof, bv. om meerdere kinderen of om kinderen met bepaalde problematieken of om baby's op te vangen. Er werd ook aangegeven dat deze inschatting soms door de pleegzorgdienst zelf werd gemaakt o.b.v. de wensen en kenmerken van het pleeggezin. Vier keer (1.4%) betrof het de draagkracht van de leefgroep bv. omwille van de problematieken of de dynamiek tussen bruisen.

1.5.8 Geslacht

Voorts werd vijf keer (1.8%) aangegeven dat geslacht een argument was dat bruisen niet samen waren geplaatst, waarvan vier keer bij minderjarigen. Dit is bv. het geval indien bepaalde leefgroepen enkel meisjes of jongens opvangen.

1.5.9 Bruisen zijn op een ander moment geplaatst

In 18 (6.5%) van de gevallen werd door de begeleider aangegeven dat het feit dat de bruisen op een ander moment uithuis zijn geplaatst, een reden is waarom de bruisen niet samen verblijven.

1.5.10 Andere

Bij 13 situaties (4.7%) gaf de begeleider aan niet te weten waarom de bruisen niet zijn samen geplaatst. Een ander argument dat vier keer (1.4%) door de begeleiders werd aangegeven is dat de bruis in hun eigen niet-gemeenschappelijk netwerk terecht konden voor opvang. Tenslotte zijn er nog zes andere (2.2%) argumenten aangehaald door de begeleiders die zeer situatie specifiek waren (bv. mama ontwijkt de hulpverlening door steeds 'net' genoeg te doen, van CLB en van school te veranderen met haar andere kinderen).

1.5.11 Aard van de voorgaande argumentatie tot scheiden

Als er wordt gekeken naar de aard van de argumentatie, werden in 59.2% van de gevallen kindfactoren aangehaald, zoals de aard van de relatie, de individuele behoeften, het belang van het kind en de eigen wens van het index-kind. In 45.5% van de gevallen werden systeem gerelateerde argumenten aangehaald voor het scheiden van bruisen, zoals capaciteitsgebrek, leeftijdsgebonden factoren, geslacht, draagkracht van de voorziening en/of pleeggezin, bruis op een ander moment uithuis geplaatst, inzetten op andere hulpverlening en bruis gaat nog uit huis geplaatst worden. Tenslotte werden er in 18.6% van

de gevallen contextfactoren aangehaald als reden van scheiding (draagkracht ouders, index-kind als zondebok, terugkeer naar huis van de brus, brus kon in niet-gemeenschappelijk netwerk terecht).

Tabel 9 Argumenten om brussen te scheiden

Argument	Brussen gescheiden (279)	Alle brussen (614)
Praktische onhaalbaarheid	35 (12.5%)	66 (10.7%)
Aard van de band	11 (3.9%)	132 (21.5%)
Individuele behoeften	73 (26.2%)	107 (17.1%)
Belang van het kind	63 (22.6%)	92 (15%)
Leeftijdsgebonden argument	82 (29.4%)	163 (26.5%)
Brus woont thuis	102 (36.6%)	228 (37.1%)
Draagkracht	27 (9.7%)	58 (9.4%)
Geslacht	5 (1.8%)	5 (0.8%)
Adoptie	0	1 (0.2%)
Ander moment geplaatst	18 (6.5%)	67 (10.9%)
Weet ik niet	13 (4.7%)	59 (9.6%)
Andere	11 (3.9%)	21 (3.4%)
Niet-gemeenschappelijk netwerk	4 (1.4%)	13 (2.1%)
Specifiek	6 (2.2%)	7 (1.1%)

1.6 Beschrijving van contact tussen broers en zussen

Kinderen hebben naast het recht om niet gescheiden te worden van hun brussen, het recht om persoonlijke contacten te onderhouden met al hun broers en zussen. In deze analyses werden alle soort brussen opgenomen, dus zowel biologische en juridische brussen als affectieve brussen (bv. pleeg- en stiefbrussen). In totaal werden de analyses uitgevoerd op de 638 brussen die van het index-kind zijn gescheiden.

Als we dan kijken naar het contact, zien we dat er in 68.2% van de situaties (435 brussen) contact is tussen de brussen. Bij 29.2% is er geen contact (186 brussen) en bij 2.7% is niet geweten of er contact is tussen de brus en het index-kind (17 brussen). De 186 brussen die geen contact hebben bestaan voor 35% uit volwassen brussen en voor 59% uit minderjarige brussen. De 435 brussen die wel contact hebben met het index-kind omvatten 70% minderjarige en 28% meerderjarige brussen.

Broers en zussen kunnen op verschillende manieren contact onderhouden. In 418 (96.1%) situaties werd door de begeleider aangegeven dat ze fysiek contact hebben met elkaar. Dit wil zeggen dat 17 (3.9%) van de brussen uitsluitend digitaal of op andere niet fysieke manieren contact hebben met het index-kind. 48 (11%) van de brussen heeft digitaal contact (videobellen). Zesenvertig (10.6%) van de brussen heeft nog op andere manieren contact, namelijk 14 (3.2%) via berichten, 4 (0.9%) via sociale media, 25 (5.7%) belt, 2 (0.5%) via het gamen en 1 (0.2%) via brieven.

Tabel 10 Frequentie van de contacten

Dagelijks	Meer per week	Wekelijks	Meer per maand	Maandelijks	Meer per jaar	Jaarlijks	Andere
16 (3.7%)	71 (16.3%)	89 (20.5%)	77 (17.7%)	77 (17.7%)	30 (6.9%)	3 (0.7%)	79 (18.2%)

Als we kijken naar de frequentie van die contacten (zie tabel 10), dan zien we het volgende. Brussen die contact hebben met het index-kind, hebben dat in 16 (3.7%) gevallen dagelijks, in 71 (16.3%) gevallen meerdere keren per week, in 89 (20.5%) gevallen wekelijks, in 77 (17.7%) gevallen meerdere keren per maand, in 77 (17.7%) gevallen maandelijks, in 30 (6.9%) gevallen meerdere keren per jaar en in 3 (0.7%) gevallen jaarlijks. Negenenzeventig (18.2%) keer werd nog een andere frequentie aangehaald, zoals bv. tijdens schoolvakanties. Die 20.7% bestaat voor 49 keer (11.3%) uit sporadische contacten, voor 7 keer (1.6%) uit zeer wisselende frequenties en voor 15 keer (3.4%) uit een ongekende frequentie.

Er is ook bevraagd op welke locaties de fysieke contacten doorgaan, waarbij er logischerwijs sprake kan zijn van meerdere contactplaatsen. Van de 418 fysieke contacten, gaan 120 (28.7%) door op de verblijfplaats van het index-kind en 75 (17.9%) op de verblijfplaats van de brus. In 46.6% van de gevallen gaan fysieke contacten dus door op de verblijfplaats van een van de twee brussen. Iets meer dan de helft van de brussen die fysiek contact hebben, hebben dit thuis of bij de ouders (220 brussen; 52.6%). Voorts gaan 45 (10.8%) van die contacten door op een neutrale plaats, 23 (5.5%) in een begeleidings- of ontmoetingsruimte, 9 (2.2%) op school en 5 (1.2%) tijdens vrije tijdsactiviteiten. Tenslotte werden er nog andere locaties aangegeven zoals bij andere familie of netwerk, zoals bv. bij de grootouders (33 van de 418 fysieke contacten; 7.9%) en in de gevangenis (2; 0.5%). Bij 14 (3.3%) van de fysieke contacten verschilt dit heel erg en bij 10 (2.4%) weet de begeleider niet waar deze contacten gebeuren.

1.7 Welke argumenten worden aangehaald voor het contact tussen brussen?

In het interview werd aan de begeleiders gevraagd om aan te geven wat volgens hen de argumenten zijn waarom de index-kinderen contact hebben met hun brussen. Dit is onder te verdelen in verschillende categorieën, die bekeken worden voor de 435 brussen die contact hebben met het index-kind. Begeleiders konden meerdere argumenten aangeven.

1.7.1 Stimulatie van contact door de contextfiguren

In 21 (4.9%) gevallen hebben de brussen contact omdat er sprake is van een stimulatie van de contacten door de contextfiguren. In 15 gevallen (3.4%) werd gespecificeerd dat het de wens van de ouders is dat de brussen contact hebben en dat ze bijgevolg deze contacten stimuleren. Vijf keer (1.1%) werd verduidelijkt dat de pleegouders de contacten stimuleren omdat ze dit van belang vinden.

1.7.2 Individueel belang van het kind

In 327 (75.1%) gevallen werd er door de begeleider aangegeven dat het contact tussen de brussen in het belang van de kinderen is. Zo werd 143 keer (32.8%) aangegeven dat het hebben van contact de expliciete wens is van het index-kind en/of van de brus en werd er 121 keer (27.8%) aangegeven dat het hebben van contact belangrijk is om de familiecontacten te onderhouden en te ontwikkelen (bv. in functie van een terugkeer naar huis, omdat ze biologisch verwant zijn, om elkaar te kunnen leren kennen, omdat het een warme context is, etc.). Bij 33 (7.6%) van de contacten werd expliciet

aangegeven dat de brussen een emotionele steun zijn voor elkaar, omdat ze bv. enkel elkaar hebben als familie of voor elkaar gezorgd hebben in een nefaste thuiscontext. Bij 30 (6.9%) werd het argument van individuele belangen niet verder uiteengezet.

1.7.3 Praktische haalbaarheid

Drie keer (0.7%) werd door de begeleider aangegeven dat er contact is omdat dit praktisch haalbaar is.

1.7.4 Sterke affectieve band tussen brussen

Honderdvijfendertig keer (31%) werd er vermeldt dat de brussen contact hebben omdat ze een sterke affectieve band hebben.

1.7.5 Weet ik niet

Drie keer (0.7%) gaf de begeleider aan dat die niet wist waarom de brussen contact hebben.

1.7.6 Andere

Er zijn 111 argumenten voor contact die niet in de antwoordmogelijkheden werden opgenomen (25.5%). In 6 (1.4%) zou er contact zijn omdat dit zo 'moet' volgens de bezoeking (bv. omdat dit de wet is of zo moet van de Jeugdrechtbank). Achtenzeventig (17.9%) van de contacten zouden doorgaan omdat er contacten zijn met ouders of andere contextfiguren en de brussen hebben gelijke contacten met deze figuren. Contact is er in dat opzicht sowieso en is niet per se in functie van de broer-zus relatie. In 25 (5.7%) van de gevallen geeft de begeleider aan dat er geen (goede) argumenten zijn waarom de brussen contact hebben, bv. omdat ze eigenlijk een slechte band hebben of omdat het contact niet goed loopt. Tenslotte werd nog één keer vermeldt dat brussen contact hebben om zo de cultuur mee te geven (0.2%) en één keer omdat ze samen gamen (0.2%).

1.8 Welke argumenten worden aangehaald voor geen contact tussen brussen?

Tenslotte werd er in het interview bevraagd wat volgens de begeleiders de argumenten zijn waarom de index-kinderen geen contact hebben met hun brussen. Ze konden meerdere argumenten aangeven, die onder te verdelen zijn in verschillende categorieën. Dit wordt bekeken voor de 186 brussen die geen contact hebben met het index-kind.

1.8.1 Praktische onhaalbaarheid

Veertig keer (21.5%) werd het argument van praktische onhaalbaarheid aangehaald als argumenten voor de afwezigheid van contact. Bij de uiteenzetting van dit argument werd door de begeleider 11 keer (5.9%) aangegeven dat de brus in het buitenland verblijft, bij 4 (2.2%) werd corona als argument gegeven, bij 1 (0.5%) de beperkte mobiliteit en bij 21 (11.3%) werd aangegeven dat er geen informatie is over de brus en dus vandaar ook geen contact. In 3 (1.6%) van de gevallen werd praktische onhaalbaarheid niet verder uiteengezet.

1.8.2 Individueel belang van het kind

Volgens begeleiders was het 53 keer (28.5%) niet in het belang van het kind om contact te hebben. Bij 10 (5.4%) is het de eigen wens van het index-kind en/of van de brus om geen contact te hebben, bij 22 (11.8%) is er geen vraag naar contact door een of beide brussen (bv. omdat ze er geen behoefte aan

hebben). Bij 2 (1.1%) van de gevallen was grensoverschrijdend gedrag, nog eens bij twee (1.1%) zijn conflicten en bij één (0.5%) was een negatieve wederzijdse beïnvloeding de reden om geen contact te hebben. Bij 6 (3.2%) werd er prioriteit gegeven aan het contact met de ouders, waardoor het contact met de bruis niet op de eerste plaats komt. Bij 10 (5.4%) werd in het algemeen aangegeven dat er vanuit de individuele belangen van de kinderen geen contact is bv. om te wachten tot ze op hetzelfde tempo zitten of omdat contacten op dat moment emotioneel te belastend waren.

1.8.3 Moeilijke samenwerking

In 77 gevallen (41.4%) werd er aangehaald dat de bruisen geen contact hebben omdat de samenwerking met de context moeilijk loopt. Bij 43 (23.1%) werd aangehaald dat er geen contact kan gemaakt worden met de bruis bv. omdat de ouders dit tegenhouden of omdat de ouders zelf geen contact hebben met die bruis of omdat er geen contact is met de ouders en op die manier ook niet met de bruis. Twintig (10.8%) keer werd aangehaald dat er geen toestemming voor contact is van de ouder/voogd en 14 (7.5%) keer werd er algemeen een moeilijke samenwerking met de context beschreven (bv. ouders komen niet opdagen, zijn moeilijk bereikbaar of omdat er in de brede familie of context conflicten zijn).

1.8.4 Beperkte band tussen bruisen

Zesentachtig keer (46.2%) werd de beperkte band tussen de bruisen beschreven als argument om geen contacten te onderhouden tussen bruisen. Dit bestaat uit 42 keer (22.6%) het argument dat ze geen of een beperkte band hebben met elkaar (bv. omdat ze nooit samen hebben geleefd of omdat de bruis een zware beperking heeft), uit 38 keer (20.4%) het argument dat ze elkaar niet kennen (bv. omdat ze niet van elkaars bestaan afweten of omdat ze elkaar nog nooit gesproken of gezien hebben), drie keer (1.6%) uit het argument dat ze een slechte band hebben en drie keer (1.6%) uit het argument dat ze nog maar net bestaan van de bruis ontdekt hebben.

1.8.5 Andere

Door de begeleider werden er een aantal andere argumenten beschreven die niet binnen de lijnen van de voorgestelde antwoordmogelijkheden vielen, zo werd er zeven keer (3.8%) aangehaald dat de afspraken om contact te hebben niet werden nagekomen en drie keer werd een zeer specifieke reden omschreven. Zeven keer (3.8%) kon de begeleider geen argument formuleren voor het niet hebben van contact.

2 Discussie

De wet van 21 mei 2021 en de algemene overtuigingen in literatuur en beleid, benadrukken broers en zussen niet van elkaar te scheiden (Wet 20 mei 2021 tot wijziging van het oud Burgerlijk Wetboek, betreffende de persoonlijke banden tussen broers en zussen). Met dit onderzoek willen we zicht krijgen op de huidige situatie van broers en zussen in het Vlaamse jeugdzorglandschap. Er is getracht een antwoord te formuleren op een aantal onderzoeksvragen m.b.t. de prevalentie van het samen plaatsen en het contact tussen broers en zussen, alsook m.b.t. redenen van al dan niet samen plaatsen van en contact tussen bruisen. Er werd gekozen om in de provincies Vlaams-Brabant en Oost-Vlaanderen, zowel in pleegzorg als in voorzieningen OVBJ en CKG, begeleiders te bevragen over de index-kinderen die de steekproef vormden van deze studie.

2.1 Samenvatting van de bevindingen

Hieronder volgt een compacte samenvatting van de bevindingen uit de studie. We starten met een aantal resultaten m.b.t. de context en de steekproef. Zo werden een aantal verschillen opgemerkt tussen de kinderen in pleegzorg en de kinderen in de voorzieningen. De index-kinderen in een voorziening zijn vaker eerder uithuisgeplaatst dan kinderen in pleegzorg en hebben significant meer plaatsingen gehad voorafgaand aan de huidige plaatsing. Ten tweede zijn kinderen in pleegzorg significant jonger bij aanvang van de plaatsing. Op het moment van de bevraging was de duur van een pleegzorgplaatsing dan ook significant langer dan de duur van een plaatsing in een voorziening. Negen tiende van de index-kinderen heeft één of meerdere brussen. Hierbij moet duidelijk zijn dat het niet alleen om biologisch verwante brussen gaat. Het betreft juridisch (volle, half- en adoptiebrussen) en affectief (pleeg- en stiefbrussen) verwante brussen. De grote meerderheid waren biologische brussen (83.5%), met zo goed als een gelijke verdeling tussen volle en halfbrussen (en drie adoptiebrussen). De overige brussen zijn affectieve brussen. Het gemiddeld aantal brussen van de kinderen in de onderzochte populatie is drie tot vier, met een maximum van 14 brussen. Van het totaal aantal brussen, is ongeveer 1/4 meerderjarig en 3/4 minderjarig.

Met betrekking tot de onderzoeksvraag of kinderen worden samen geplaatst of worden gescheiden op het moment van de plaatsing werd gevonden dat 39.6% (2/5) van de brussen bij het index-kind geplaatst is. Van die laatste groep brussen is 30.1% herenigd met het index-kind. Zestig procent (60.4%) van de brussen leeft gescheiden van het index-kind. Van deze groep, verblijft 40.5% (nog) thuis (of 24.5% van de groep brussen die samen verbleven op het moment van de scheiding), 17.4% woont zelfstandig (allemaal meerderjarige brussen en 10.3% van de groep brussen die samen verbleven op het moment van de scheiding) en verblijft 42.3% ergens anders (in OVBJ, CKG of een andere residentiële setting of 25.5% van de groep brussen die samen verbleven op het moment van de scheiding).

Vervolgens werd gepolst naar argumenten om brussen al dan niet samen te plaatsen. Volgens de begeleiders worden brussen het vaakst samen geplaatst omdat dit praktisch haalbaar was (71%) en er capaciteit voor handen was om ze op te vangen. Verder zijn brussen vooral samen geplaatst omdat dit in het belang van het kind was (42.6%) en/of omdat ze op hetzelfde moment geplaatst zijn (28.4%). Verder werd aangegeven dat een netwerkplaatsing (10.4%), leeftijd en de kwaliteit van de relatie meespelen in de argumentatie om samen te plaatsen. Als laatste werd er aangegeven dat brussen werden samen geplaatst omdat dit de wens was van de ouders, tijdelijke samen plaatsing mogelijk was, de brus pleegouder is geworden, omwille van culturele aspecten en tenslotte omdat de individuele behoeften van de brussen op elkaar waren afgestemd.

Dat de brus (nog) thuis kon verblijven, komt als argument voor het scheiden van brussen op de eerste plaats (36.6%). Situaties die hieronder ressorteren zijn: situaties waar het de wens van het index-kind was om uit huis geplaatst te worden (6.5%), de brus werd bij de niet-gemeenschappelijke ouder opgevangen (6.5%), er was sprake van voldoende draagkracht van de ouders om de brus wel op de vangen of het betrof een terugkeer naar huis van de brus. In een beperkt aantal gevallen (3.2%) werd slechts één kind mishandeld (het index-kind die fungeerde als zondebok), waardoor een uithuisplaatsing voor het index-kind noodzakelijk was en de brus veilig thuis kon blijven. Als we kijken naar andere argumenten waarom brussen worden gescheiden, is het leeftijdsverschil het tweede belangrijkste argument. Een derde belangrijk argument was dat de kinderen andere behoeften hadden waardoor ze niet in dezelfde zorgsetting worden opgevangen, bv. door de aanwezigheid van ernstige gedrags- en emotionele problemen (9%). De individuele belangen van de kinderen worden als vierde argument

aangehaald, bv. een conflictueuze of onveilige broer-zus relatie (5.4%). In 5.7% van de gevallen werd gekozen om kinderen alsnog te scheiden om een plaatsing in een pleeggezin mogelijk te maken, i.p.v. ze samen in een voorziening te plaatsen. Praktische onhaalbaarheid, omwille van een capaciteitsgebrek, werd als reden voor scheiding in 10.7% van de cases aangegeven. Voor ongeveer 11.1% wordt aangegeven dat er geen argumenten gekend zijn voor de scheiding. Gekeken naar de aard van de argumentatie voor scheiding, zien we dat voor ongeveer 60% kindfactoren worden aangehaald, voor 45% systeemfactoren en voor ongeveer 19% contextfactoren. De kind gerelateerde argumenten worden bijgevolg iets minder aangehaald dan de argumenten niet-gerelateerd aan het kind.

Tenslotte stellen we vast dat er ondanks de scheiding, zeven op tien contact hebben met hun brus. Die contacten verlopen in 96.1% van de gevallen fysiek en gebeuren bij 2/3 van de kinderen minimaal maandelijks tot meerdere keren per week. Iets meer dan de helft van de fysieke contacten tussen brussen gebeuren in een thuiscontext bij de ouder(s). Bruscontacten gaan voornamelijk door omdat ze in het belang van het kind zijn en omdat de band tussen de kinderen sterk is. Belangrijk om op te merken is dat zo'n 17.9% aangeeft dat de contacten doorgaan omdat er contacten zijn met ouders en/of contextfiguren, waarbij de brussen aanwezig zijn. De twee belangrijkste argumenten voor het ontbreken van contacten zijn de moeilijke samenwerking met de brus en/of de context (bv. omdat ouders dit tegenhouden of geen toestemming geven) en de beperkte band tussen de brussen (bv. omdat ze nooit samen hebben geleefd of elkaar helemaal niet goed kennen). Dat het in het individuele belang van de kinderen is om geen contact te hebben, werd ongeveer voor 1/3 aangehaald (bv. omdat ze dit zelf niet willen).

2.2 Bespreking van de bevindingen

De bovenstaande resultaten worden hieronder besproken. In de wet van 20 mei 2021 wordt de band tussen brussen op twee manieren beschermd. Ten eerste hebben brussen het recht om niet gescheiden te worden (art. 387*septiesdecies* in hoofdstuk III). Ingeval van een uithuisplaatsing wordt in Vlaanderen 3/5 van de brussen gescheiden van het index-kind. Van deze groep is ongeveer 40% elders geplaatst en ongeveer 40% verblijft thuis terwijl het index-kind geplaatst is. Twee vijfde van de brussen wordt niet gescheiden. Dat ongeveer 25% van de brussen die samen verbleven op het moment van de scheiding elders zijn geplaatst, is vergelijkbaar met de 28% die werd gevonden in Nederland (Stolwijk et al., 2021). Uit de resultaten blijkt dat kinderen eveneens gescheiden worden na een plaatsing in pleegzorg of een voorziening, alsook door een terugkeer naar huis van de brus. Hiermee wordt duidelijk dat een scheiding van kinderen niet alleen gebeurt op het moment van de plaatsing en als gevolg van beslissingen in het kader van een uithuisplaatsing, maar eveneens als gevolg van een hereniging en de besluitvorming in deze gevallen.

Qua argumentatie voor het al dan niet scheiden van brussen zijn er een aantal overeenkomsten met de literatuur. Brussen worden sneller samen gehouden als ze op hetzelfde moment (of max. 1 maand van elkaar) geplaatst worden (Meakings et al., 2017; Seale & Damiani-Taraba, 2018; Wulczyn & Zimmerman, 2005). Uit onderzoek bleek ook dat brussen vaker samen worden geplaatst in het netwerk (Meakings et al., 2017; Seale & Damiani-Taraba, 2018; Wulczyn & Zimmerman, 2005).

Uit de antwoorden van de begeleiders kan worden afgeleid dat capaciteit een belangrijke voorwaarde is voor het samen plaatsen van brussen. Dit argument (als noodzakelijke voorwaarde en/of als reden om te scheiden) zegt echter niets over de intenties van de plaatser en de wens om de brussen als dan niet samen te houden. Dat plaatsers wel degelijk de intentie hebben om kinderen samen te houden

blijkt uit het feit dat ze aangeven dat het samen zijn en het samen blijven in het belang van het kind is en/of dat de kinderen op hetzelfde moment werden geplaatst. Uit de literatuur komt naar voor dat de leeftijd van de kinderen een invloed heeft op het scheiden van brussen (Meakings et al., 2017; Seale & Damiani-Taraba, 2018) en dat kinderen zodanig andere behoeften kunnen hebben waardoor ze niet in dezelfde zorgsetting worden opgevangen (Loosveldt & Van den Bruel, 2021; Seale & Damiani-Taraba, 2018; Van Holen, 1999). Ook in dit onderzoek werd gevonden dat een negatieve of conflictueuze relatie en (seksueel) misbruik duidelijke contra-indicaties waren om brussen samen te plaatsen. In een aantal gevallen werd toch gekozen voor een scheiding en dit om een pleegzorgplaatsing mogelijk te maken. Hier maakten de plaatsers een afweging tussen het trauma van een scheiding en een plaatsing in een voorziening. Ze oordeelden dat het trauma van de scheiding minder woog dan het voordeel van een pleegzorgplaatsing en dit in vergelijking met een plaatsing in een voorziening (Loosveldt & Van den Bruel, 2021; Van Holen et al., 2021). Tenslotte stellen we vast dat een capaciteitsgebrek als reden voor niet samen plaatsen slechts beperkt wordt genoemd. Dit zou erop kunnen wijzen dat de sector waar mogelijk inspanningen doet om brussen samen te plaatsen, maar dat in geval van een scheiding andere argumenten gelden zoals bv. het leeftijdsverschil, verschillen in zorgnoden, etc. Het valt echter ook op dat het geregeld niet duidelijk is waarom kinderen gescheiden werden.

Als er gekeken wordt naar het geheel van de argumentatie, valt op te merken dat ongeveer een gelijke hoeveelheid kindfactoren als systeem- en contextfactoren worden aangehaald. Hieruit kan worden afgeleid dat in ongeveer 50% van de scheidingen het systeem (de hulpverlening) verantwoordelijk is voor de scheiding. Anders geformuleerd, worden in ongeveer 50% van de gevallen de rechten van de kinderen geschonden.

Tenslotte kunnen er ook uitspraken gedaan worden over het contact tussen brussen, zoals opgenomen in de wet van 20 mei 2021 (artikel 375*bis*, eerste lid). Gescheiden brussen blijken nog in veel gevallen contact te hebben. Dit wijst erop dat de jeugdhulpverlening inspanningen doet om contacten te faciliteren. Ondanks de scheiding als gevolg van een uithuisplaatsing, blijft de woonplaats van de ouders (de thuis) een belangrijke plaats om elkaar te blijven ontmoeten. De vraag kan hier gesteld worden of deze ontmoetingen uitgaan van de noden van de kinderen, dan wel dat deze ontmoetingen voornamelijk een wens zijn van de ouders en/of contextfiguren.

3 Beperkingen van het huidige onderzoek en toekomstig onderzoek

Er zijn een aantal beperkingen verbonden aan het onderzoek. De eerste beperking is de steekproeftrekking. Niet elke organisatie heeft toegestemd om willekeurig een leefgroep te trekken. Dit zou een vertekend beeld kunnen geven. Immers, het zou kunnen dat door de organisatie leefgroepen naar voor zijn geschoven die in hun werking meer aandacht besteden aan dit thema. Andere redenen die een willekeurige trekking van de leefgroepen verhinderde waren corona en het personeelstekort als gevolg hiervan. Een tweede beperking is dat sommige organisaties (20%) niet wilden deelnemen aan het onderzoek. Het is niet uitgesloten dat dit organisaties zijn die zich minder engageren in het samen plaatsen van broers en zussen. Dit zou willen zeggen dat de huidige resultaten een overschatting zijn van het aantal brussen dat samen wordt geplaatst. Dit resulteerde ook in het feit dat er minder indexkinderen zijn opgenomen in de steekproef dan de voorziene 240 indexkinderen.

Ten tweede heeft de afname zelf ook een aantal beperkingen. Er werd gekozen om de interviews af te nemen van begeleiders die de kinderen en hun context voldoende goed kenden. Die begeleiders staan meestal in rechtstreeks contact met deze kinderen en de context en kunnen dus op die manier een zo

juist en volledig mogelijk beeld geven. Dit zorgt er echter ook voor dat de antwoorden mogelijk gekleurd zijn door de interpretatie van die begeleider.

Verder zijn er een aantal zaken niet bevraagd in de vragenlijst, zoals het verschil tussen een netwerk- en een bestandspleegplaatsing. Dit kan in toekomstig onderzoek wel van belang zijn, gezien er uit de resultaten naar voor kwam dat kinderen in een netwerk gemakkelijker kunnen worden samen gehouden (Meakings et al., 2017; Seale & Damiani-Taraba, 2018; Wulczyn & Zimmerman, 2005).

Daaropvolgend zijn er nog een aantal zaken die moeilijk uit de antwoorden af te leiden zijn en dus aan te bevelen zijn om bij toekomstig onderzoek te belichten. Ten eerste is het moeilijk om te achterhalen of de beslissingen om kinderen te scheiden of samen te plaatsen, initieel gemaakt zijn in het belang van elk individueel kind en welke inspanningen er zijn geweest om ze samen te houden (zie ook een eerdere opmerking). Dit tweede kan ook over de contactregeling opgemerkt worden. Hoeveel inspanningen worden er geleverd om contacten tussen brussen te organiseren? Het is mogelijk dat bij brussen die geen contact hebben, meer moeite wordt gedaan om dit te faciliteren dan bij brussen die elkaar sporadisch zien. Zo is er ook niet bevraagd wat de argumenten zijn voor weinig contact tussen brussen, ook al werd dit door de begeleiders soms zelf aangegeven (bv. corona). In dit onderzoek was het eveneens niet evident om helder te krijgen wat een affectieve broer-zus relatie is. Dit zal wederom gekleurd zijn door de visie van de bevroagde begeleider. Wat door een kind gezien wordt als een affectieve band is dat voor een begeleider mogelijk niet, en andersom. Een beperking die zich nog stelt, op basis van de nieuwe wet van 20 mei 2021, is dat brussen vooraleer ze gescheiden kunnen worden, samen moeten leven. Maar wat is samen leven in termen van jeugdzorg? Gaat dit eveneens over brussen die gescheiden worden vanuit een leefgroep of vanuit een pleeggezin? En als de wet op die manier dient geïnterpreteerd te worden dan hebben brussen die één maand thuis hebben verbleven recht om samen te blijven maar brussen die nooit hebben samen geleefd, maar wel een intensieve band hebben ontwikkeld via contacten, dit recht niet, bv. als het thuisblijvende kind ook geplaatst moet worden. Bovendien is er mogelijk sprake van discriminatie van kinderen in een voorziening, gezien de andere kinderen waarmee ze in hun leefgroep samenleven niet als brussen worden gezien terwijl pleegbrussen wel als affectieve brussen doorgaan. Het was moeilijk om al deze nuances rond de band, het samen plaatsen van en het contact tussen brussen helder te krijgen in dit onderzoek.

Naar toekomstig onderzoek toe, zou er met vorige beperkingen rekening gehouden kunnen worden. Dan zou ook het onderscheid tussen index-kinderen die met minstens één, met alle of met geen brussen zijn samen geplaatst, gemaakt kunnen worden en zou er uitgebreider gepeild kunnen worden naar hereniging. Wanneer worden brussen herenigd en hoe vaak worden ze thuis, in een voorziening of in een pleeggezin herenigd? Tenslotte zou in toekomstig onderzoek het index-kind zelf betrokken kunnen worden. Hoe kijken zij naar samen of afzonderlijk geplaatst worden en naar contacten? Vinden de kinderen dat ze voldoende betrokken worden bij de besluitvorming, etc.?

4 Aanbevelingen en implicaties voor de praktijk

Op basis van de resultaten van dit onderzoek, kunnen een aantal aanbevelingen gedaan worden omtrent het samen houden of scheiden van brussen.

4.1 Kwaliteit van de band tussen brussen in kaart brengen

Eerst en vooral is het belangrijk om bij het nemen van beslissingen rond het samen plaatsen van broers en zussen, de relatie in kaart te brengen. De kwaliteit van hun relatie heeft namelijk een impact op het gedrag en het welzijn van kinderen (Meakings et al., 2017; Milojevich et al., 2021; Mota et al., 2017; Seale & Damiani-Taraba, 2018; Wojciak, 2017). Een slechte relatie, gekenmerkt door geweld en conflict, kan een negatieve invloed hebben op gedrag (Milojevich et al., 2021; Seale & Damiani-Taraba, 2018). In dat opzicht, is het van belang dat voor er een besluit tot het samen plaatsen van brussen wordt genomen, eerst een inschatting wordt gemaakt van de kwaliteit van de broer-zus relatie (Seale & Damiani-Taraba, 2018). Dit kan op een betrouwbare en valide manier gebeuren met de Sibling Relationship Inventory (SRI; Stocker & McHale, 1992), maar ook met gesprekken met ouders, hulpverleners en voornamelijk met de kinderen zelf (Seale & Damiani-Taraba, 2018; Van Holen, 1999).

Bovendien is het bij een scheiding belangrijk om te blijven inzetten op het verbeteren van de broer-zus relatie door contacten. Een warme en affectieve broer-zus band heeft een positieve invloed op adaptief functioneren en op veerkracht en zelfbeeld (Milojevich et al., 2021; Seale & Damiani-Taraba, 2018; Wojciak et al., 2018). Gezien de voordelen van goede broer-zus relaties, kan het van belang zijn om die contacten te stimuleren, door bv. het organiseren van specifieke en gestructureerde brusactiviteiten (bv. samen een hobby doen, sporten, etc.). Ook kan het voordelig zijn om meer in te zetten op interventies binnen jeugdzorg die de relatie tussen brussen verbetert (McBeath et al., 2014; Seale & Damiani-Taraba, 2018). Uit dit onderzoek blijkt dat ongeveer 70% van de gescheiden brussen contact heeft, wat aangeeft dat er vanuit de jeugdzorg wel inspanningen worden gedaan om dit te verwezenlijken. Uit de gesprekken met de begeleiders kwam eveneens een aantal keer naar voren dat het investeren in een goede broer-zus relatie belangrijker kan zijn voor sommige kinderen dan ze samen te plaatsen in dezelfde context (zie ook Milojevich et al., 2021).

4.2 Emotioneel en gedragsmatig functioneren van elk kind in kaart brengen

Ten tweede kan het van belang zijn om het emotioneel en gedragsmatig functioneren van elk kind in kaart te brengen, om een weloverwogen beslissing te kunnen maken (Van Holen, 1999). Kinderen kunnen andere behoeften hebben dan hun brussen, behoeften waardoor ze niet binnen dezelfde setting opgevangen kunnen worden (Seale & Damiani-Taraba, 2018; Van Holen, 1999). Zoals uit dit onderzoek naar voor komt, wordt er in iets meer dan 1/4 van de gevallen aangegeven dat de individuele behoeften zorgden voor een (noodzakelijke?) scheiding.

4.3 Pleegzorg krijgt prioriteit

Empirisch onderzoek toont dat een plaatsing in pleegzorg te verkiezen is boven een plaatsing in een residentiële voorziening. Uit onderzoek bij jonge geplaatste kinderen blijkt dat pleegzorgplaatsingen geassocieerd zijn met betere intellectuele ontwikkeling (Fox et al., 2011; Nelson et al., 2007), meer relaties met leeftijdgenoten en volwassenen (Roy et al., 2004), minder gedrags- en emotionele

problemen (Ghera et al., 2009; Roy et al., 2004) en beter functioneren op school (minder vaak aandachts-, concentratie- en hyperactiviteitsstoornissen, betere taalontwikkeling (Windsor et al., 2011). Ten slotte zijn pleegkinderen vaker veilig gehecht (Roy et al., 2000, 2004; Smyke et al., 2010) en minder vaak gedesorganiseerd gehecht: de norm in de algemene bevolking voor gedesorganiseerde gehechtheid is 15%, bij pleegkinderen 31% en in residentiële zorg loopt dit op tot 73 tot 93% (Van den Dries et al., 2009).

Bijgevolg is het belangrijk dat, gezien de uitkomsten van een pleegzorgplaatsing in vergelijking met een plaatsing in de residentiële sector, pleegzorg in het algemeen de eerste optie blijft (Loosveldt & Van den Bruel, 2021; Van Holen et al., 2021). Ook als dit betekent dat brussen dan gescheiden moeten worden. Dit argument werd dan ook een paar keer aangehaald voor de scheiding van brussen. Pleegzorg heeft immers veel voordelen waardoor het nadeel van de scheiding geregeld niet opweegt tegen het voordeel van een pleegzorgplaatsing. Dit nadeel kan bovendien voor een stuk worden geremedieerd door het stimuleren van contacten. Bij de besluitvorming moet wel telkens het belang van het individuele kind primeren, moet rekening gehouden worden met de wens van elk kind en moet de kwaliteit van de broer-zus relatie en het functioneren van elk kind in de weegschaal worden gelegd.

4.4 Kinderen betrekken bij beslissingen rond uithuisplaatsing

Er moet rekening gehouden worden met de standpunten van elk kind bij het maken van een beslissing. Ze moeten betrokken worden bij het besluit inzake scheiden en/of samen plaatsen en inzake contacten (Loosveldt & Van den Bruel, 2021; Van Holen et al., 2021). Uit onderzoek blijkt dat er betere resultaten worden bekomen als jongeren hierbij worden betrokken (Meakings et al., 2017). Het is belangrijk om hier blijvend achter te vragen, gezien de wensen van de kinderen kunnen veranderen doorheen de tijd (Herrick & Piccus, 2005).

4.5 Registratiesystemen

De registratiesystemen zouden er in Vlaanderen op voorzien moeten worden om de nodige informatie inzake brussen vast te leggen. Hoeveel brussen heeft een uithuis geplaatst kind, waar verblijven zij, hoeveel kinderen verblijven thuis en waarom, etc. Hierin moeten eveneens alle soort brussen opgenomen worden. Dit onderzoek toont echter de complexiteit van de huidige gezinssituaties aan. We zijn er ons dan ook van bewust dat het een hele uitdaging zal zijn om een dergelijk systeem op te zetten. Immers, het systeem moet dynamisch zijn (er komen soms juridische en affectieve brussen bij), het moet in staat zijn om affectieve brussen te registeren (wie en hoe zal bepalen wie een affectieve brus is en wie niet?) en het moet kunnen rekening houden met wie het geplaatste kind zelf als zijn/haar brus beschouwt (Herrick & Piccus, 2005).

4.6 Motivering en afwegingskader

Verder kan het van belang zijn om een afwegingskader te voorzien bij beslissingen rond samen plaatsen of niet (Loosveldt, 2021). Belangrijk is daarbij in kaart te brengen wanneer het in het belang van het kind is om brussen niet samen te plaatsen en wat m.a.w. gegronde argumenten zijn. Uit de literatuur en uit dit onderzoek volgen een aantal belangrijke tegenindicaties:

- Negatieve broer-zus relatie; geweld, ernstige conflicten, misbruik, extreme rivaliteit, etc.
- Fundamenteel verschillende en/of individuele behoeften van brussen bv. psychiatrische problematiek, ernstige emotionele- en gedragsproblemen
- Pleeggezin krijgt prioriteit
- Ernstige vormen van parentificatie
- Eigen wens van het kind
- Crisissituaties waardoor het samen plaatsen secundair is

(Zie ook Mota & Matos, 2015; Seale & Damiani-Taraba, 2018; Van Holen, 1999; Van Holen et al., 2021). Hierbij is het belangrijk dat de negatieve broer-zus relatie grondig wordt beoordeeld, zonder dat deze met een te deterministische visie bekeken wordt (Loosveldt & Van den Bruel, 2021). Een negatieve relatie tussen brussen kan veroorzaakt worden door de ongunstige situatie waarin ze leven, waardoor het mogelijk is dat de relatie zich herstelt als ze ergens anders worden geplaatst (Van Holen, 1999). Ook in geval van parentificatie moet gekeken worden of het over een ernstige en ongezonde vorm gaat, vooraleer de kinderen van elkaar gescheiden worden (Loosveldt & Van den Bruel, 2021; Van Holen, 1999).

Hetzelfde geldt voor de contactregelingen. Er moet bepaald worden wat duidelijke tegenindicaties voor contact zijn, zoals de eigen wens, geweld of ernstige conflicten, grensoverschrijdend gedrag, etc.

Naast een aantal duidelijke tegenindicaties voor samen plaatsing en contact, moet er ruimte blijven voor een individuele benadering bij de beslissingen. Per situatie moeten alle argumenten duidelijk besproken en afgewogen worden zodat er aan maatwerk kan gedaan worden. Kosten en baten moeten met elkaar vergeleken worden (Mota & Matos, 2015). Hierbij zou geïnventariseerd moeten worden welke inspanningen er zullen worden gedaan door de betrokken partijen om de broer-zus relatie te verzekeren. Bijgevolg zou er dus voldoende tijd moeten gemaakt worden om de situatie rond brussen zo goed als mogelijk te bespreken tijdens de procedure van een uithuisplaatsing.

4.7 Capaciteit en de werking van organisaties

Het capaciteitsgebrek waardoor brussen niet samen kunnen verblijven, is een probleem waarover moet nagedacht worden. Capaciteitsgebrek kan er voor zorgen dat men wacht op de nodige capaciteit om de kinderen samen te plaatsen en aldus een scheiding te vermijden. Deze praktijk kan er echter voor zorgen dat kinderen hierdoor (samen) in een onveilige situatie blijven. Een scheiding als gevolg van een capaciteitsgebrek, is in dit laatste geval in het belang van het kind, daar het resulteert in een beveiliging. Hieruit kan worden besloten dat een scheiding niet altijd een schending van de rechten van het kind inhoudt.

Hoofdstuk 3

Conclusie

Een halfjaar na de intreding van de wet van 20 mei 2021 inzake de band tussen broers en zussen, werd van start gegaan met dit onderzoek. Het doel was om inzicht te krijgen op in de populatie uithuisgeplaatste kinderen en jongeren met brussen. Ten eerste werd er gevonden dat ongeveer 90% van de uithuisgeplaatste kinderen in Vlaanderen minsten één brus heeft. Van de brussen waarmee de kinderen hebben samen geleefd, zijn er ongeveer 40% bij hun brus geplaatst. De overige brussen zijn ergens anders geplaatst ($\pm 25\%$), wonen (nog) thuis ($\pm 25\%$) of wonen zelfstandig ($\pm 10\%$).

In de beschrijving van de wet van 20 mei 2021 komt naar voren dat wanneer broers en zussen niet samen zijn geplaatst, er door elke partij ingezet moet worden op het behoud en de bevordering van de broer-zus relatie door contact. Uit het huidige onderzoek komt naar voor dat deze inspanningen wel degelijk worden gedaan. Ongeveer 70% van de brussen die niet zijn samen geplaatst, hebben wel contacten met elkaar.

Om zicht te krijgen op de werkelijke consequenties van de nieuwe wet, zou er een gelijkaardig onderzoek uitgevoerd moeten worden binnen een aantal jaren. Het is mogelijk dat de wet er niet noodzakelijk toe leidt dat meer brussen samen worden gehouden, maar hopelijk leidt het er wel toe dat er actief aan broer-zus relaties blijft gewerkt worden.

Dankwoord

Het onderzoeksteam wil alle deelnemende begeleiders en organisaties bedanken voor hun deelname aan de studie en voor hun enthousiasme. Ondanks de omstandigheden werd er veel bereidwilligheid en belang getoond voor dit onderzoek. Vervolgens bedanken we de stuurgroepleden bedankt voor hun constructieve feedback en flexibiliteit tijdens het gehele proces en de ontwikkeling van het rapport. Het Steunpunt Welzijn, Volksgezondheid en Gezin willen we bedanken voor de ondersteuning en hulp bij de organisatie van dit onderzoek. Ten slotte bedanken we Camille Verheyden voor haar bijdrage bij het opzetten van de vragenlijst.

Referenties

- Boer, F. (1994). *Een gegeven relatie. Over broers en zussen*. Amsterdam: Prometheus.
- Fox, N.A., Almas, A.N., Degan, K.A., Nelson, C.A., & Zeanah, C.H. (2011). The effects of severe psychosocial deprivation and foster care intervention on cognitive development at 8 years of age: findings from the Bucharest Early Intervention Project. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, *52*, 919-928.
- Gardner, H. (1996) The concept of family: perceptions of children in family foster care. *Child Welfare*, *75*, 161–182.
- Gass, K., Jenkins, J., & Dunn, J. (2007). Are sibling relationships protective? A longitudinal study. *Journal of child psychology and psychiatry*, *48*(2), 167-175.
- Ghera, M.M., Marshall, P.J., Fox, N.A., Zeanah, C.H., Nelson, C.A., & Smyke, A.T. (2009). The effects of foster care intervention on socially deprived institutionalized children's attention and positive affect: results from the BEIP study. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, *50*, 246-253.
- Hegar, R. L., & Rosenthal, J. A. (2011). Foster children placed with or separated from siblings: Outcomes based on a national sample. *Children and Youth Services Review*, *33*(7), 1245-1253.
- Herrick, M. A., & Piccus, W. (2005). Sibling connections: The importance of nurturing sibling bonds in the foster care system. *Children and Youth Services Review*, *27*(7), 845-861.
- Leloux-Opmeer, H., Kuiper, C., Swaab, H., & Scholte, E. (2016). Characteristics of children in foster care, family-style group care, and residential care: A scoping review. *Journal of child and family studies*, *25*(8), 2357-2371.
- Linares, L. O., Li, M., Shrout, P. E., Brody, G. H., & Pettit, G. S. (2007). Placement shift, sibling relationship quality, and child outcomes in foster care: A controlled study. *Journal of Family Psychology*, *21*(4), 736–743. doi:10.1037/0893-3200.21.4.736.
- Loosveldt, G. (2021). Wettelijke bescherming van siblingrelaties in de jeugdhulp: een broertje dood aan slagkracht?. *Agora (Webzine voor en door praktijkwerkers in de jeugdhulp)*.
- Loosveldt, G., & Van den Bruel, B. (2021). Uit verband gespeeld? Siblingrelaties bij pleegzorg en residentiële jeugdhulp. In Loosveldt, G., Emmery, K., Her, Y. C., Batur, Z. Z., Vergauwen, J., Mortelmans, D., ... & Adriaens, E. (Eds.), *Broer of zus, de match van je leven. Fairness in siblingrelaties*. (pp.161-181). Maklu, Uitgever.
- McBeath, B., Kothari, B. H., Blakeslee, J., Lamson-Siu, E., Bank, L., Linares, L. O., ... & Shlonsky, A. (2014). Intervening to improve outcomes for siblings in foster care: Conceptual, substantive, and methodological dimensions of a prevention science framework. *Children and Youth Services Review*, *39*, 1-10.
- McHale, S.M., Updegraff, K.A., & Whiteman, S.D. (2012) Sibling relationships and influence in childhood and adolescence. *Journal of Marriage and Family*, *74*, 913–930.
- Meakings, S., Sebba, J. C., & Luke, N. (2017). What is known about the placement and outcomes of siblings in foster care? An international literature review.

- Milojevich, H. M., Quas, J. A., & Adams, B. L. (2021). Quality of sibling relationships in maltreated youth residing in out-of-home-care. *Journal of interpersonal violence, 36*(1-2), 793-819.
- Mota, C. P., & Matos, P. M. (2015). Does sibling relationship matter to self-concept and resilience in adolescents under residential care?. *Children and Youth Services Review, 56*, 97-106.
- Mota, C. P., Serra, L., Relva, I., & Fernandes, O. M. (2017). Do sibling relationships protect adolescents in residential care and traditional families from developing psychopathologies?. *Journal of Family Studies, 23*(3), 260-277.
- Nelson, C.A., Zeanah, C.H., Fox, N.A., Marshall, P.J., Smyke, A.T., & Guthrie, D. (2007). Cognitive recovery in socially deprived young children: the Bucharest Early Intervention Project. *Science, 318*, 1937-1940.
- Richardson, S. M., & Yates, T. M. (2014). Siblings in foster care: A relational path to resilience for emancipated foster youth. *Children and Youth Services Review, 47*, 378-388.
- Rohonyi, S., & Desmet, F. (2019). Wetsvoorstel tot wijziging van het Burgerlijk Wetboek, in verband met de persoonlijke banden tussen broers en zussen. Belgische Kamer van Volksvertegenwoordigers.
- Roy, P., Rutter, M., & Pickles, A. (2000). Institutional care: Risk from family background or pattern of rearing? *Journal of Child Psychology and Psychiatry, 41*, 139–149.
- Roy, P., Rutter, M., & Pickles, A. (2004). Institutional care: associations between overactivity and lack of selectivity in social relationships. *Journal of Child Psychology and Psychiatry, 45*, 866-873.
- Seale, C. E., & Damiani-Taraba, G. (2018). Always together? Predictors and outcomes of sibling co-placement in foster care. *Child Welfare, 95*(6), 1-28.
- Smyke, A.T., Zeanah, C.H., Fox, N.A., Nelson, C.A., & Guthrie, D. (2010). Placement in foster care enhances quality of attachment among young institutionalized children. *Child Development, 81*, 212-223.
- Stocker, C. M., & McHale, S. M. (1992). The nature and family correlates of preadolescents' perceptions of their sibling relationships. *Journal of Social and Personal Relationships, 9*(2), 179-195.
- Stolwijk, I. J., van der Put, C. E., & Defoe, I. N. (2021). Gescheiden plaatsing van broers en zussen bij gezamenlijke uithuisplaatsing.
- Van den Dries, L., Juffer, F., Van IJzendoorn, M. H., & Bakermans-Kranenburg, M. J. (2009). Fostering security? A meta-analysis of attachment in adopted children. *Children and Youth Services Review, 31*, 410–421.
- Vanderfaeillie, J., Van Holen, F., Vanschoonlandt, F., De Mayer, S., & Robberechts, M. (2014). Pleegzorg of residentiële zorg. Een evidente keuze? *Alert, 40*(1), 38-43.
- Van Holen, F. (1999). Samen of afzonderlijk ? Over de plaatsing van broers/zussen in pleegzorg: een overzicht. *Tijdschrift voor Orthopedagogiek, Kinderpsychiatrie en Klinische Kinderpsychologie*, jaargang 24.
- Van Holen, F., Clé, A., West, D., Gypen, L., & Vanderfaeillie, J. (2020). Family bonds of foster children. A qualitative research regarding the experience of foster children in long-term foster care. *Children and Youth Services Review, 119*, 105593.

-
- Van Holen, F., West, D., Trogh, L., & Vanderfaillie, J. (2021). Samen plaatsen van broers/zussen? Bevindingen vanuit wetenschappelijk onderzoek.
- Welke soort hulp? | Jaarverslag Jeugdhulp.* (z.d.). Vlaanderen Opgroeien. Geraadpleegd op 24 juni 2022, van <https://www.jaarverslagjeugdhulp.be/kerncijfers/welke-soort-hulp>.
- Wet 20 mei 2021 tot wijziging van het oud Burgerlijk Wetboek, betreffende de persoonlijke banden tussen broers en zussen, BS 9 juni 2021, 57.506.
- Whiteman, S. D., McHale, S. M., & Soli, A. (2011). Theoretical perspectives on sibling relationships. *Journal of family theory & review*, 3(2), 124-139.
- Windsor, J., Wing, C. A., Koga, S. F., Fox, N. A., Benigno, J. P., Carroll, P. J., Nelson, C. A., & Zeanah, C. H. (2011). Effect of foster care on young children's language learning. *Child Development*, 82, 1040–1046.
- Wojciak, A. S. (2017). 'It's complicated.' Exploring the meaning of sibling relationships of youth in foster care. *Child & Family Social Work*, 22(3), 1283-1291.
- Wojciak, A. S., McWey, L. M., & Waid, J. (2018). Sibling relationships of youth in foster care: A predictor of resilience. *Children and Youth Services Review*, 84, 247-254.
- Wulczyn, F., & Zimmerman, E. (2005). Sibling placements in longitudinal perspective. *Children and Youth Services Review*, 27(7), 741-763.

Bijlage: vragenlijst

Algemene informatie over het index-kind

Naam begeleider:

Huidige verblijfplaats index-kind:

Geboortedatum index-kind:

Startdatum huidige plaatsing:

29-06-2022 13:40

Qualtrics Survey Software

Eerder uithuisgeplaatst? Zo ja, hoe vaak?

- Nee
- Ja

Heeft het index-kind broers en/of zussen?

- Ja
- Nee
- Weet ik niet/onduidelijk

Hoeveel broers en zussen heeft het index-kind (gekend en breed gedefinieerd)?

0 2 4 6 8 10 12 14 16 18 20

Aantal broers en zussen

Leeftijd en band met broers en zussen (van oud naar jong):

	Leeftijd	Band (volledig, half, stief, pleeg, adoptie, samenlevend)
Brus 1	<input style="width: 80px; height: 20px;" type="text"/>	<input style="width: 80px; height: 20px;" type="text"/>
Brus 2	<input style="width: 80px; height: 20px;" type="text"/>	<input style="width: 80px; height: 20px;" type="text"/>

https://vub.eu.qualtrics.com/Q/EditSection/Blocks/Ajax/GetSurveyPrintPreview?ContextSurveyID=SV_9ZTfdmbCaxVD5hI&ContextLibraryID=U... 2/79

	Leeftijd	Band (volledig, half, stief, pleeg, adoptie, samenlevend)
Brus 3	<input type="text"/>	<input type="text"/>
Brus 4	<input type="text"/>	<input type="text"/>
Brus 5	<input type="text"/>	<input type="text"/>
Brus 6	<input type="text"/>	<input type="text"/>
Brus 7	<input type="text"/>	<input type="text"/>
Brus 8	<input type="text"/>	<input type="text"/>
Brus 9	<input type="text"/>	<input type="text"/>
Brus 10	<input type="text"/>	<input type="text"/>

Deel 1 - Samenplaatsing broers en zussen (1)

Dit deel gaat over broer/zus 1

Waar verblijft de broer/zus?

- Bij het indexkind
- In een thuiscontext (bij ouders)
- In een thuiscontext (alleen)
- In een organisatie OVBJ - in een leefgroep
- In een organisatie OVBJ - in een andere leefgroep op dezelfde locatie
- In een organisatie OVBJ - in een andere leefgroep op een andere locatie van dezelfde organisatie
- In een organisatie OVBJ - in een andere leefgroep op een andere locatie van een andere organisatie
- In pleegzorg - in een pleeggezin
- In pleegzorg - in een ander pleeggezin begeleid door hetzelfde team van dezelfde dienst
- In pleegzorg - in een ander pleeggezin begeleid door een ander team van dezelfde dienst
- In pleegzorg - in een ander pleeggezin begeleid door een andere dienst

29-06-2022 13:40

Qualtrics Survey Software

Andere:

Waarom zijn de brussen wel samen geplaatst? Wat waren goede argumenten om de brussen samen te plaatsen? (meerdere antwoorden mogelijk)

- Leeftijdsgenbonden argument (jonge kinderen, klein leeftijdsverschil, etc.)
- Praktische haalbaarheid (capaciteit beschikbaar, klein aantal brussen, etc.)
- Individuele belangen van brussen vooropgesteld (eigen wens, positieve wederzijdse invloed, samenplaatsen = prioriteit, emotionele houvast, etc.)
- Tijdelijke samenplaatsing mogelijk (crisis, capaciteit overschrijden, etc.)
- Individuele behoeften kinderen op elkaar afgestemd
- Kwaliteit van de band tussen brussen
- Plaatsing op hetzelfde moment
- Weet ik niet
- Andere:

Zijn ze in het verleden tijdelijk gescheiden geweest? Zo ja, wanneer?

https://vub.eu.qualtrics.com/Q/EditSection/Blocks/Ajax/GetSurveyPrintPreview?ContextSurveyID=SV_9ZTfdmbCaxVD5hI&ContextLibraryID=U... 4/79

29-06-2022 13:40

Qualtrics Survey Software

- Ja
- Nee
- Weet ik niet

Waarom zijn de brussen niet samen geplaatst? Wat waren goede argumenten om de brussen niet samen te plaatsen? (meerdere antwoorden mogelijk)

- Praktische onhaalbaarheid (onvoldoende capaciteit, onvoldoende middelen, te grote afstand tussen woonplaatsen, te veel brussen, verblijfplaatsen niet gekend, buitenland, etc.)
-
- Aard van de band tussen brussen (index kind later geboren, index kind vroeger geboren, geen/weinig contact, zien elkaar niet als brus, brus pas later ontdekt, contactverbod, etc.)
-
- Andere behoeften kind (handicap, ernstige emotionele- en gedragsproblemen, psychiatrische opname, crisis, jeugdgevangenis, etc.)
-
- Individuele belangen kind (geweld, misbruik tussen brussen, traumatriggers, conflicten, eigen wens kind, negatieve wederzijdse invloed, parentificatie, andere belangen kregen prioriteit, etc.)
-
- Leeftijdverschil (volwassen brus, leeftijdsgebonden leefgroep, etc.)
-
- Brus woont thuis (terugkeer, niet uithuisgeplaatst, bij niet-gemeenschappelijke ouder, etc.)
-
- Draagkracht leefgroep/pleeggezin

https://vub.eu.qualtrics.com/Q/EditSection/Blocks/Ajax/GetSurveyPrintPreview?ContextSurveyID=SV_9ZTfdmbCaxVD5hl&ContextLibraryID=U... 5/79

29-06-2022 13:40

Qualtrics Survey Software

- Geslacht (leeftijd)
- Brus werd geadopteerd
- Brus op andere moment geplaatst
- Weet ik niet
- Andere:

Hebben broer en zus in het verleden tijdelijk in dezelfde context verbleven?

- Ja
- Nee
- Weet ik niet

Wanneer zijn ze van elkaar gescheiden?

Vanuit welke context zijn ze gescheiden?

- Vanuit een gezin/thuiscontext
- Vanuit een pleeggezin
- Vanuit een voorziening

https://vub.eu.qualtrics.com/Q/EditSection/Blocks/Ajax/GetSurveyPrintPreview?ContextSurveyID=SV_9ZTfmbCaxVD5hI&ContextLibraryID=U... 6/79

Zijn er concrete plannen tot hereniging? Zo ja, hoe zal getracht worden deze te bereiken?

- Ja
- Nee
- Weet ik niet

Deel 2 - Contact tussen broers en zussen (1)

Dit deel gaat over broer/zus 1

Wordt het contact tussen het index-kind en de brus onderhouden?

- Ja
- Nee
- Weet ik niet

Op welke manier wordt dit contact onderhouden? (meerdere antwoorden mogelijk)

- Fysiek
- Digitaal
- Andere (vb. brieven, bellen, foto's, etc.):

29-06-2022 13:40

Qualtrics Survey Software

Wat is de frequentie van deze contacten?

- Dagelijks
- Meerdere keren per week
- Een keer per week
- Meerdere keren per maand
- Een keer per maand
- Meerdere keren per jaar
- Jaarlijks
- Andere:

Wat is de locatie van deze contacten? (meerdere antwoorden mogelijk)

- Op de verblijfplaats van het index-kind
- Op de verblijfplaats van de brus
- Thuis of bij de ouders
- Op een neutrale plaats
- In een begeleidingsruimte/ontmoetingsruimte bij een begeleid bezoek
- Op school
- Tijdens vrije tijdsactiviteiten
- Andere:

Welke activiteiten worden ondernomen tijdens deze contacten?

https://vub.eu.qualtrics.com/Q/EditSection/Blocks/Ajax/GetSurveyPrintPreview?ContextSurveyID=SV_9ZTfdmbCaxVD5hI&ContextLibraryID=U... 8/79

Wie is aanwezig tijdens de contacten, naast brussen?

Hoe lang duren deze contactmomenten gemiddeld?

Wat zijn goede argumenten om contacten tussen brussen te onderhouden bij dit kind/waarom wordt dit contact onderhouden? (meerdere antwoorden mogelijk)

- Vlotte communicatie (toestemming alle partijen, ouders zijn bereid te helpen, makkelijk contact met voogd brus, etc.)

- Individueel belang van kinderen (eigen wens, positieve wederzijdse invloed, emotionele steun, belang van familiecontacten, ondanks dat het moeilijk te plannen is toch prioriteit, etc.)

- Praktische haalbaarheid
- Afspraken worden nagekomen door alle partijen
- Sterke kwalitatieve band tussen brussen
- Weet ik niet

- Andere:

Wat zijn goede argumenten om contacten tussen brussen niet te onderhouden bij dit kind/waarom wordt het contact niet onderhouden? (meerdere antwoorden mogelijk)

- Praktische onhaalbaarheid (afstand, verblijfplaats niet gekend, onvoldoende(financiële/materiële) middelen, geen vervoer, beperkte mobiliteit, tijdstip moeilijk af te stemmen, corona, etc.)

- Individueel belang kind (geweld, misbruik, traumatriggers, conflicten, eigen wens, negatieve wederzijdse beïnvloeding, etc.)

- Moeilijke communicatie (geen contact met brus, ouders/voogd geeft geen toestemming, etc.)

- Beperkte band tussen brussen (contactverbod, kennen elkaar niet, slechte band)

- Afspraken worden niet nagekomen, moeilijke samenwerking

- Weet ik niet

- Andere:

Hoe lang is er al geen contact tussen het index-kind en de brus?

